

Ei vaan voi näyttää sitä heikkoutta

Hegemonisen maskuliinisuuden fyysisen suorittamisen ihanne
keski-ikäisten diplomi-insinöörien puheissa

Tiina Malmberg
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelma,
sosiaalipolitiikan opintosuunta
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2015

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelma, sosiaalipolitiikan opintosuunta

Malmberg Tiina: Ei vaan voi näyttää sitä heikkoutta. Hegemonisen maskuliinisuuden fyysisen suorittamisen ihanne keski-ikäisten diplomi-insinöörien puheissa.

Pro gradu -tutkielma , 66s.

Kesäkuu 2015

Hegemoninen maskuliinisuus on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana vakiinnuttanut paikkansa sukupuolen- ja miestutkimuksen keskeisimpinä käsitteinä. Maskuliinisuuden ymmärretään olevan sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuvaa, ja näin ollen ideaalina pidetty miehisuus vaihtelee esimerkiksi luokka-aseman mukaan. Fyysisen suorituskyvyn merkityksen korostaminen on perinteisesti liitetty ennen kaikkea työväenluokkaiseen maskuliinisuuteen, sillä fyysistä työtä tekeville miehille oma ruumis voi olla tärkeintä pääomaa. Ylempiin luokkiin tultaessa myös muunlaiset maskuliinisuuttakin tukevat pääoman muodot lisääntyvät, ja näin ollen fyysisen suorituskyvyn tärkeys ei nouse enää keskiöön.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan sitä, miten hegemonisen maskuliinisuuden keskeisiin piirteisiin kuuluva fyysisen suorittamisen ideaali heijastuu työssäkäyvien keski-ikäisten diplomi-insinöörimiesten puheissa työelämästä, vapaa-ajasta ja liikunnasta. Tutkielmani aineistona ovat MANage-tutkimusprojektin puitteissa tehdyt neljän 50–55 -vuotiaan miehen teemahaastattelut, joita on yhteensä 11 kappaletta. Tarkastelen aineistoa väljän diskurssianalyttisen kehyksen kautta suuntaamalla huomioni fyysistä suorittamista koskeviin yhteneviin puhetapoihin.

Fyysisen suorituskyvyn ideaalia rakentavat puhetavat ovat käytetyssä aineistossa selvästi läsnä niin työelämää, vapaa-aikaa kuin liikuntaakin koskevassa puheessa. Juonellisesti esitettynä fyysisen suorituskyvyn teemat pulpahtelevat esille jo akateemisen tietotyöläisen ansiotyöhön liittyvissä puheissa, voimistuvat siirryttäessä palkkatöistä kotitöiden areenalle ja saavuttavat kliimaksinsa liikuntaharrastuksia koskevissa puheenvuoroissa. Diplomi-insinöörien puheissa myös keskiluokkaisen ryhmän maskuliinisuutta läpileikkaavatkin sellaiset fyysisyyteen ja suorituskyvyn korostamiseen liittyvät teemat, joiden on katsottu olevan lähemmin kytköksissä työväenluokkaiseen maskuliinisuuteen. Hegemonisen maskuliinisuuden ihannekuviin kuuluvat fyysisuus, suorittaminen ja ruumiillisen kompetenssin todistelu eivät jätä rauhaan tieto- ja taitopääomaan nojaavaa keskiluokkaista akateemista miestäkään.

Johdanto	1
1 Maskuliinisuus	3
1.1 Hegemoninen maskuliinisuus.....	4
1.2 Homososiaalisuus	7
1.3 Maskuliinisuus ja ikä.....	8
1.4 Miesruumis.....	10
2 Yhteiskuntaluokka	12
2.1 Yhteiskuntaluokan tutkimuksesta	13
2.2 Yhteiskuntaluokan ja ruumiin välinen yhteys.....	15
3 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävät.....	17
3.1 Tutkimuskysymykset	18
3.2 Aineisto ja analyysiyksikkö	20
3.3 Analyysiprosessin eteneminen.....	21
3.4 Tutkimusmenetelmät	23
3.4.1 Diskurssianalyysi.....	24
3.4.2 Diskurssin käsitteen rajaaminen.....	26
3.5 Haastatteluaineiston käyttö tutkimuksessa	27
4 Fyysisen suorituskyvyn ulottuvuus diplomi-insinööri miesten puheissa	28
4.1 Työelämä	30
4.1.1 Työn raskaus	31
4.1.2 Suoriutuminen työssä.....	33
4.2 Kotityöt ja vapaa-aika.....	36
4.2.1 Itsenäisen pärjäämisen eetos.....	38
4.2.2 Avunpyytämisen vaikeus	39
4.3 Liikunta ja urheilu	42
4.3.1 Suoritusurheilu terveyden mittarina.....	44
4.3.2 Suorituksista kilpaillaan, mutta ketä vastaan?	46
4.4 Fyysistä suorittamista koskevan puheen homososiaalinen ulottuvuus	48
5 Yhteenveto - Kilpajuoksua maskuliinisuudesta	51
6 Johtopäätökset	55
Lähteet.....	57
Kirjallisuus.....	57
Tilastot.....	62

Johdanto

Tämän pro gradu -tutkielman viimeistely osui ajankohtaan, jolloin Suomessa käytiin 37. eduskuntavaalit. Vaikka tutkielmani aiheena eivät ole edustukselliseen demokratiaan tai poliitikkoihin liittyvät kysymykset, ovat graduni teemat pompahdelleet esiin myös vaaleihin liittyviä keskusteluita seurattessani. Heti vaalien jälkeisinä päivinä huomiota sai runsaasti Perussuomalaisten kansanedustaja Teuvo Hakkaraisen puhelinhaastattelu, jossa kysellään hänen tunnelmistaan uuden kauden kynnyksellä. Menemättä sen enempää tähän Suomen tämän hetken ehkä kiistellyimpään poliittikkoon, huomioni kiinnittyi pohtimaan sisältöjä, joita hänen lausuntoonsa sisältyi. Toimittaja kysyy kansanedustaja Hakkaraiselta heti puhelun alussa, millaisten syiden takia hän ajattelee menneensä läpi. Lista on lyhyt ja ytimekäs; *minä oon mies*. Toimittaja jatkaa vielä tiedustelemalla oliko tämä ainoa syy, ja saa myöntävän vastauksen. Haastattelua kuunnellessani minulle hiipi väistämättä mieleen Bourdieu'n ajatus siitä, että *miehen ylistämiseksi riittää sanoa: hän on mies* (Badinter 1993, 17).

Voidaankin olettaa, että kun kansanedustaja Hakkarainen sanoo syyksi saamalleen äänimäärälle sen, että hän on *mies*, hän tuskin sen enempää oman kuin vastaajanottajankaan käsityksen mukaan viittaa ainoastaan biologiseen miehuuteensa. Kevään 2015 eduskuntavaaleissa oli Teuvo Hakkaraisen lisäksi 1300 ehdokasta, joita yhdisti sukupuolikromosomipari XY, eli he olivat kaikki miehiä (Suomen virallinen tilasto (SVT): *Eduskuntavaalit*). Näin ollen olisi mahdollista väittää, että toteamus *minä oon mies* ei kertoisi vielä kovinkaan paljoa siitä, miten kansanedustaja Hakkarainen erottui muista ehdokkaista. Kuitenkin, kun kuulemme poliitikon perustelevan suosiotaan sillä, että hän on *mies*, meille syntyy edes jossain määrin yhteisesti jaettu käsitteitä siitä, millaisiin ominaisuuksiin tässä viitataan. Juuri tästä ilmiöstä on kyse maskuliinisuutta, ja erityisesti miestutkimuksen keskeisintä ja samalla myös kiistellyintä hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä koskevassa teoretisoinnissa. Tässä pro gradu -tutkielmassani tarkastelen hegemonisen maskuliinisuuden ihanteisiin oleellisesti kuuluvaa fyysisen suorituskyvyn ulottuvuutta korkeasti koulutettujen, keski-ikäisten miesten puheissa.

Usein on esitetty, että hegemoninen maskuliinisuus on aina vaihtelevaa, ja hegemonisena ymmärretty tapa olla mies muuttuu ympäristöstä ja tilanteesta toiseen. Eräs tyypillisimmistä

tavoista erotella erilaisia ihannemaskuliinisuuden muotoja on tarkastella asiaa juuri yhteiskuntaluokan kautta. Tahallisesti kärjistettynä ihanteellinen miehisuus saattaa näyttäytyä hyvinkin erilaisena esimerkiksi vankilakulttuureissa, kuin mitä se on pursiseurien kokoontumisissa (vert. Sipilä 1994, 28). Tässä tutkielmassa pureudun myös luokan ja hegemonisen maskuliinisuuden välisiin kytköksiin hieman päinvastaisesta tulokulmasta. Sen sijaan, että pyrkisin tarkastelemaan sitä millaisena juuri keskiluokkainen maskuliinisuus muodostuu haastatteluissa, suuntaan mielenkiintoni siihen, miten hegemonisen maskuliinisuuden suorittava ja fyysinen ulottuvuus näyttäytyvät miesten puheissa. Valintani tarkastelukulman rajaamisesta koskemaan erityisesti fyysistä suorittamista perustelen sillä, että tämän hyvin usein työväenluokkaiselle maskuliinisuudelle keskeiseksi määritellyn piirteen tuominen akateemisen keskiluokan kontekstiin mahdollistaa hegemonisen maskuliinisuuden läpikäynnin kommentoinnin. Tutkielmassani tarkastelen sitä, miten fyysiseen yliverkkaisuuteen ja suorittamiseen liittyvät ihanteet näyttäytyvät sellaisten miesten puheissa, joiden maskuliinisuutta tukeva *pääoma* (Coles & Vassarotti 2012, 35.) ei rajoitu ainoastaan ruumiilliseen kapasiteettiin.

Tutkielmani lähtee liikkeelle teoreettisen viitekehyksen rakentamisesta. Ensimmäisessä luvussa tarkastelen aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä erityisesti hegemonisen maskuliinisuuden tutkimukseen nojaten. Toisessa luvussa käyn läpi lyhyesti yhteiskuntaluokan käsitteen käyttöön liittyviä kysymyksiä perustellakseni sitä, miksi on oikeutettu tarkastella aineistoa juuri keskiluokkaisen ryhmän puheena. Tutkielmani kannalta keskeisten käsitteiden ja viitekehysten kartoittamisen jälkeen siirryn esittelemään empiirisen osuuden lähtökohtia tutkimuskysymyksistä aineistoon ja menetelmiin. Neljäs luku pitää sisällään analyysiosuuden, joka jakautuu kolmen erilaisen teeman kautta tapahtuvaan tarkasteluun. Tarkasteltuani hegemonisen maskuliinisuuden suoritus-diskurssia miesten puheissa vapaa-ajasta, urheilusta ja työelämästä teen vielä viidennen luvun sisällä yhteenvedon, jossa kommentoin analyysissa saatuja tuloksia aiemman tutkimuksen valossa. Tutkielmani päättää lyhyt johtopäätökset-luku.

1 Maskuliinisuus

Kaikissa yhteiskunnissa ja yhteisöissä on olemassa jonkinlaiset kulttuurisesti jaetut tavat ymmärtää ja luokitella sukupuolta, mutta maskuliinisuuden käsite ja sisällöt eivät ole kaikkialla tunnistettuja. Lisäksi kyseessä on melko uusi tapa ymmärtää miehuutta ja on huomattava, että maskuliinisuus näyttää olevansa vain suhteessa feminiinisyteen. Näin ollen sellaisissa kulttuureissa, joissa miehiä ja naisia ei ainakaan periaatteessa nähdä toisistaan eriytyneinä ihmistyyppinä, ei voida myöskään tunnistaa maskuliinisuutta sellaisena millaisena se ymmärretään Euroopassa ja Amerikassa. (Connell 2005, 67–68.) Sielläkin, missä maskuliinisuutta pidetään yhtenä vakiintuneena tapana tarkastella miehisyttä, on totuttu ajattelemaan, että käsitteen sisältö jatkuvan muutoksen ja ristiriitojen sävyttämä. Maskuliinisuus ei ole koskaan vain yhdenlaista, vaan se on aina moniulotteista ja valtarakenteista riippuvaista. Tämä maskuliinisuutta keskeisesti leimaava piirre tuo mukanaan sen, että käsite ja sen käyttö ovat jo pitkään olleet kiistelyn kohteina. (Berger & Wallis & Watson 1995, 2–3.) Mikäli maskuliinisuuden konsepti on kulttuurisesti yhteisesti jaettua, sen katsotaan ulottuvan kertomaan jotain myös yksittäisten henkilöiden persoonasta. Keskeistä on ajatus siitä, että maskuliininen ja ei-maskuliininen mies käyttäytyvät eri tavoin. (Connell 2005, 67.)

Tutkimuksessa vakiintunut tapa ymmärtää maskuliinisuuden lähtökohtia liittyy ajatukseen, jonka mukaan se on aina sosiaalisesti rakentunutta eikä Y-kromosomista perittyä. On kuitenkin selvää, että maskuliinisuuden lisäksi myös ne prosessit joissa tämä rakentuminen tapahtuu, ovat muuttuvia ja jopa keskenään ristiriitaisia. (Connell 2000, 69.) Watson (2015, 107) on ilmaissut asian sanomalla, että maskuliinisuutta ei voida pelkistää miehen biologiaan, ruumiiseen, psyykkeeseen, kulttuuriin tai instituutioihin. Kaikki nämä ovat läsnä ja olemassa, mutta maskuliinisuus on myös jotain enemmän. Connell (2014, 8) huomauttaakin, että maskuliinisuuden käsitettä ei ole mielekästä liittää suoranaisesti miehiin, vaan sen käyttökelpoisuus näyttää aina suhteessa sukupuolikäytäntöihin. Ojala & Pietilä (2013, 22) määrittelevät mieheyden ja maskuliinisuuden tarkoittavan miehenä olemisen kriteereitä, eräänlaista odotusarvoista ideaalia, joka toimii samalla myös käyttäytymistä luonnehtivana normina. Miesten elämässä maskuliinisuuden tavoittelu ja toteuttaminen tapahtuvat toimimalla näiden normien ja odotusarvojen mukaisesti. Lehtonen (1999, 96) on kuvannut maskuliinisuutta osuvasti sanomalla sen olevan malli, jota lukemattomat miehet elävät -tai ainakin pyrkivät elämään- todeksi päivittäin.

Connellin (2005, 191) mukaan eurooppalaisen ja amerikkalaisen maskuliinisuuden kahden viimeksi kuluneen vuosisadan suurin muutos liittyy säätyjakoihin perustuneen maskuliinisuuden hajoamisella, ja sen vaiheittaisella korvaantumisella uusilla hegemonisilla muodoilla. Vaikka muutoksen taustalla olevat syyt ovat loputtoman monimutkaisia, Connell (2005, 191) näkee kolme keskeistä syytä. Ensimmäinen näistä oli naisten herääminen haastamaan perinteistä sukupuolijärjestystä, toiseksi teollisen kapitalismin eräänlainen sukupuolittuneen kasautumisen logiikka ja kolmanneksi maailmanhistorian keskeisiin valtasuhteisiin liittyvät kysymykset. Connell (2005, 192–193) mainitsee esimerkiksi 1900-luvun fasistisen liikehdinnän yhdeksi uudenaikaisen, niin sanotun hegemonisen maskuliinisuuden esiintuojaksi. Seuraavassa luvussa siirryn tarkastelemaan tätä tutkielmani kannalta keskeisintä maskuliinisuuden muotoa.

1.1 Hegemoninen maskuliinisuus

Niin sanottu hegemoninen maskuliinisuus kuuluu miestutkimuksen tunnetuimpiin, ja samalla myös kiistellyimpiin teorioihin. Käsitteen juuret ovat 1980-luvun angloamerikkalaisessa miestutkimuksessa ja sen taustalla ovat jo aiemmin mainitun R.W. Connellin lisäksi sosiologit Tim Carrigan ja John Lee. (Nieminen 2013, 10–11.) Alun perin marxilaisessa vallan ja luokan tutkimuksessa käytetty käsite hegemonia otettiin käyttöön tarkasteltaessa sukupuolten ja miesten keskinäisten ryhmien välillä olevia valtarakenteita ja hierarkioita. Hegemonisen maskuliinisuuden varsinainen läpimurto sukupuolen- ja etenkin miestutkimuksen keskeisimmiksi käsitteiksi tapahtui kuitenkin vasta 1990-luvulla Connellin teoksen *Masculinities* myötä. (Johansson & Ottemo 2015, 192-193.) Connellin (2005, 77) alkuperäinen määritelmä hegemonisesta maskuliinisuudesta korosti sen olevan sukupuolikäytäntöjen rakenne, joka pitää sisällään selityksen patriarkaatin legitimitettiin ja miesten ylivaltaan. Hegemonisen maskuliinisuuden käsiteellä onkin ollut merkittävä vaikutus siihen, millainen on nykyinen ymmärryksemme miesten lisäksi myös sukupuolesta ja niiden välisistä ja sisäisistä sosiaalisista hierarkioista. (Connell & Messerschmidt 2005, 829.)

Hegemonisen maskuliinisuuden käsite syntyi kritiikkinä miesten ja naisten erilaisuudesta liikkeelle lähtevälle sukurooliteorialle (Connell 2005, 21), jonka ehkä suurimpana ongelmana pidettiin valtaan ja hierarkioihin liittyvien kysymysten sivuuttamista. Käsitteen kautta avautui mahdollisuus tarkastella sekä sukupuolten välisiä että miesten keskinäisiä valtasuhteita. Käsite tekee näkyviksi

kulttuurisesti tunnustetut *ideaalimaskuliinisuuteen* liitetyt piirteet ja ominaisuudet, mutta samalla se pitää sisällään ajatuksen maskuliinisuuksista monikossa. (Nieminen 2013, 8–9.) Juuri hegemonisen maskuliinisuuden teoriassa on siis alusta asti nostettu keskusteluun sitä, että maskuliinisuus ei ole koskaan kaikille miehille sama vaan maskuliinisuuksia on aina monia (esim. Connell 2000, 10 ja Ojala & Pietilä 2013, 24). Tutkielmani lähtökohtien kannalta on hyvä pitää mielessä, että juuri luokkaerot ovat olleet keskeinen tekijä, jotka ovat tehneet näkyväksi maskuliinisuuksien kirjoa. Eri luokkien erilaiset miehuuden ideaalit ovat ikään kuin alleviivanneet sitä, että maskuliinisuus ei ole koskaan kaikille miehille sama. (Morgan 2005, 176) Keskeistä on kuitenkin se, että muut maskuliinisuudet näyttäytyvät aina alistaisina suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki miehet ja miehenä olemisen tavat määrittyvät suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen, ja samalla se tarjoaa ideologisen oikeutuksen miesten ja naisten väliselle alistussuhteelle. (Connell & Messerschmidt 2005, 832.)

Hegemonista maskuliinisuutta ei ole missään vaiheessa pyritty esittämään esimerkiksi tilastojen valossa normaalina tai tyyppillisenä tapana olla mies. Onkin huomionarvoista, että vain hyvin pieni osa miehistä kykenee elämään todeksi hegemonista maskuliinisuutta. (Connell & Messerschmidt 2005, 832.) Myös Sipilä (1994, 20–21) korostaa hegemonisen maskuliinisuuden luonnetta ihannekuvana muistuttaessaan, että se ei ole realistinen kuvaus valtaa käyttävistä miehistä. Päinvastoin hegemoninen maskuliinisuus rakentuu julkisuudessa jopa maskuliinista fantasiaa ilmentävien hahmojen kautta ja se on siis hyvin vahvasti kulttuurinen konstruktio. (Sipilä 1994, 21.) Tämä ei kuitenkaan ole ollut esteenä käsitteen sisältämälle normatiivisuudelle. Normatiivisuus viittaa tässä yhteydessä siihen, että vaikka vain harva mies ylittää hegemonisen maskuliinisuuden esittämiin vaatimuksiin mieheydestä, sen asema kunnioitettavan ja oikean mieheyden määrittelyssä on kuitenkin vahva. (Connell & Messerschmidt 2005, 832.)

Hegemonisen maskuliinisuuden valta-asema on hyvin vankkumaton siitäkin huolimatta, että vain hyvin harvat miehet ylittävät sen asettamiin vaatimuksiin. Niemisen (2013, 50) mukaan tämä on mahdollista, koska suurin osa miehistä on innokkaita tukemaan hegemoniaa, ja tätä kautta vahvistamaan sen asemaa oikeanlaisena miehisytenä. Nieminen (2013, 50) kuvaakin Connellin teorian taustalla olevan juuri kysymys siitä, mikä mahdollistaa vallan ja etuoikeutetun aseman kohdistuvan ainoastaan vain hyvin pienelle ryhmälle miehiä, muiden miesten hyväksyessä tilanteen ja asettumalla puolustamaan hegemoniaa, ja tätä kautta myös omaa marginaalista asemaansa. Syy siihen, että myös alistaisia maskuliinisuuksia edustavat miehet ovat valmiita tukemaan konstruktioita, jotka vahvistavat heidän omaa heikompaa asemaa liittyäkin sukupuolten väliseen

valtasuhteeseen. Valtaosa miehistä hyötyy patriarkaalista rakenteista ja varmistaakseen miessukupuolen ylivoimaisen aseman säilymistä he ovat valmiita myös tukemaan hegemonista maskuliinisuutta. (Connell 2005, 78–79.)

Vaikka hegemoninen maskuliinisuus ei ole ikinä edes pyrkinyt kuvaamaan miesten enemmistölle mahdollista tapaa toteuttaa sukupuoltaan, on se kuitenkin onnistunut vakiinnuttamaan asemansa miesten ideaalien määrittäjänä. Tämän suurimmalle osalle miehistä saavuttamattomissa olevan ihannekuvan tavoittelu tuottaa paljon murhetta ja kärsimystä. Miehelle tunne kykenemättömyydestä täyttää sukupuolensa oikeanlaisen tekemisen vaatimuksia on huomattavasti vaikeampi kohdata kuin naiselle. (Sipilä 1994, 22.) Badinter (1993, 201) käsittelee miesten epäonnistumisiin tuomittuja yrityksiä elää todeksi hegemonista maskuliinisuutta hyvin merkittävänä riskinä miesten hyvinvoinnille ja esittää, että vallitseva ihanne tulee miehille liian kalliiksi. Myös terveys- ja lääketieteellisen tutkimuksen parissa on tuotu esille, että maskuliinisuuteen liittyvien tekijöiden katsotaan olevan yhteydessä miesten ennenaikaisiin kuolemiin. Oikeanlaisen miehisyyden tavoittelu saattaa johtaa tyypillisesti esimerkiksi runsaaseen päihteidenkäyttöön, ajatuksiin omasta vahingoittumattomuudesta, halusta kontrolloida kaikkea tai innottomuudesta hakeutua terveydenhuollon puoleen. (White 2013, 38)

Väkivaltaisen käytöksen ja muiden hegemonisen maskuliinisuuden kannalta ymmärrettäviltä näyttävien omaa terveyttä laiminlyövien käytäntöjen (myös Connell 2000, 184–186) lisäksi Badinter (1993, 201) esittää näkemyksen, jonka mukaan miesihanteen tavoittelusta seuraava henkinen pahoinvointi vaikuttaa psykosomaattisella tasolla myös miesten naisia yleisempään sairastavuuteen. Esimerkiksi Suomessa miehet tekevät myös huomattavan osan kaikista itsemurhista¹. Valkonen & Hänninen & Lindfors (2012, 276) ovat todenneet tutkiessaan suomalaisten miesten kertomuksia masennukseen sairastumisesta, että maskuliinisuuden taakka saattaa olla yhteydessä myös vakaviin psyykkisiin ongelmiin. Tutkimuksessa kävi ilmi, kuinka maskuliinisuuden saavuttamattomissa olevat ihanteet voidaan kokea tavalla tai toisella masennukset aiheuttajaksi. Mikäli mies on omaksunut hegemonisen maskuliinisuuden tavoitteet osaksi omaa tarinaansa, mutta ei kykene näitä täyttämään, voi koetulla häpeällä olla yksilön hyvinvoinnin kannalta hyvinkin vakavia seurauksia. (Valkonen ym. 2012, 271–271.)

¹ Suomessa tehtiin vuonna 2013 887 itsemurhaa. Näistä 221 oli naisia ja miehiä puolestaan 666 (Suomen virallinen tilasto (SVT): *Kuolemansyyt*, liitetaulukot 1a, 1b & 1c).

Myös Juha Siltala (1994) on puhunut miehenä olemisen ja siinä tavalla tai toisella epäonnistumisen tuottaman häpeän välisestä yhteydestä. Siltala (1994, 128) toteaa, että mikäli mies *ei onnistu suorituksillaan luomaan hyväksyvää vuorovaikutusta ympäristön kanssa* on seurauksena epätoivo ja pelko siitä, ettei maailmassa ole tällaiselle (mies)yksilölle mitään paikkaa. Eräänlainen paljastumisen pelko näyttäytyykin merkittävänä tekijänä hahmotettaessa sitä, mikä tekee hegemonisesta maskuliinisuudesta Sipilänkin (1994, 22) kuvaaman *taakan*, jota lähes jokainen mies joutuu kantamaan harteillaan. Valkosen ym. (2012, 272) mukaan paljastumisen pelko kohdistuu muiden ihmisten lisäksi keskeisesti myös miehen omiin odotuksiin. Hegemonisen maskuliinisuuden tavoitteita täyttämään kykenemätön mies ei siis välttämättä koe voivansa edes eritellä, kenelle tai mille hän pelkää tulevansa paljastetuksi. Connell (2005, 37) onkin muistuttanut, ettei hegemonia ole täydellistä kontrollia, eikä myöskään automaattista, vaan se voi tulla häirityksi, ja jopa häiritä itse itsensä toteutumista.

1.2 Homososiaalisuus

Meuser (2007, 41) määrittelee homososiaalisuuden tarkoittavan samaa sukupuolta olevien halua ja tarvetta hakeutua toistensa seuraan. Oleellista käsitteessä on kuitenkin se, että miesten on katsottu harjoittavan homososiaalisuutta tukevia käytäntöjä naisia enemmän. Homososiaalisen kontekstin kautta tarkasteltuna miehet siis nauttivat enemmän toisten miesten kuin naisten seurasta, ja valinnoillaan he pyrkivät suosimaan tämän asetelman toteutumista. (Meuser 2007, 41.) Jokinen (2000, 224) puolestaan on kiteyttänyt homososiaalisuuden miesten keskinäisen vuorovaikutuksen, kumppanuuden ja yhteisymmärryksen muodoksi, joka tukee hegemonista maskuliinisuutta. Homososiaalisuuden käsite kuvaa siis yksinkertaisimmillaan sitä, kuinka miehet ovat mieluummin kanssakäymisessä muiden miesten kuin naisten kanssa. Käsitteen synty ajoittuu monien muiden sukupuolen tutkimuksen teorioiden tavoin 1970-luvulla, mutta varsinaisen esiin tulemisen se koki 1990-luvulla miestutkimuksen yleistymisen myötä. Varhaisissa homososiaalisuutta avaavissa tutkimuksissa käsitteen avulla pyrittiin selittämään esimerkiksi miesten ylivaltaa yhteiskunnan ja liike-elämän johtotehtävissä. Homososiaalisuus tekee näkyväksi sen, miten miehet suosivat verkostoissaan ja ystävyysuhteissaan mieluummin miehiä kuin naisia ja tätä kautta rakentavat ja pitävät yllä sukupuolten välistä epätasa-arvoa. (Holgersson 2013, 455.)

Homososiaalisuus korostaa siis oman sukupuolen keskinäisten suhteiden tärkeyttä ja merkitystä ennen kaikkea miehille ja maskuliinisuuden tuottamiselle. Hegemoninen maskuliinisuus syntyy aina tekojen kautta (Connell 2000, 12) ja erityisen merkityksellisiä ovat juuri miesten keskinäiseen kanssakäymiseen sisällytetyt teot. Onkin sanottu, että maskuliinisuus on hyvin voimakkaasti homososiaalisuuden tuote (Meuser 2007, 42). Holgersson (2013, 456) nostaa esille lukuisia erilaisia miesryhmiä tarkastelevia tutkimuksia ja toteaa, että homososiaalisessa vuorovaikutuksessa eräänlainen tarinankerronta on hyvin keskeisessä roolissa ryhmien muodostumisen ja koossa pysymisen kannalta. Tämä niin sanottu homososiaalinen tarinankerronta rakentuu miesten jakaessa yhä uudestaan hyvin samanlaisina toistuvia sankaritarinoita, joiden avulla tuotetaan kuvaa ryhmän sisällä tunnistetusta ideaalista maskuliinisuudesta. Nämä tarinat pitävät sisällään erilaisia oikeanlaisen maskuliinisuuden piirteitä riippuen esimerkiksi yhteiskuntaluokasta tai miesryhmän jakamasta elämäntavasta. Yhteistä homososiaalisessa tarinankerronnassa on kuitenkin aina se, että sen avulla luodaan ihannoitua kuvaa miehestä ja miehisyydestä, ja samalla vähätellään naissukupuolta. (Holgersson 2013, 256.)

Pelkän vuorovaikutuksen ja miesten keskinäisten suhteiden lisäksi homososiaalisuuden käsite tuo esille maskuliinisuuden rakenteissa elävät hierarkiat ja kilpailullisuuden. (Meuser 2007, 44.) Jatkuvan kilpailun katsotaankin kuuluvan juuri maskuliiniseen kulttuuriin, ja siten sillä on vaikutusta myös miehiseen identiteettiin. Homososiaalisuuden korostaessa samaa sukupuolta olevien suhteiden ensisijaisuutta sen sisältämä kilpailullisuus merkitsee toisaalta sitä, että miesten on vaikeampi solmia läheisiä suhteita samaan sukupuoleen. (Grönfors 1994, 71.) Tästä huolimatta homososiaalisuus on esimerkki mediakuvastossa hyvin voimakkaasti esillä pidetty teema, ja viihteen kautta rakentuukin voimakas miesten keskinäisen kanssakäymisen ihannointia yllä pitävä diskurssi².

1.3 Maskuliinisuus ja ikä

Ikä ja ikääntyminen näyttelevät erilaista roolia kummallekin sukupuolelle. Miesten ja maskuliinisuuden kannalta ikääntyminen saa jossain määrin ristiriitaisia piirteitä. Yhtäällä hegemonisen maskuliinisuuden ihanteeseen kuuluvat miesruumiin ideaalit piirtävät kuvaa lähinnä nuoremmille miehille mahdollisista äärimmäisen suorituskyvyn malleista. Hegemonisen

² Esim. homososiaalisuuden ihanteen rakentumisesta MTV:n hittiohjelmassa Jackass: Lindgren&Lelievre 2009 ja brittiläisissä jalkapalloelokuvissa: Rehling 2011.

maskuliinisuuden tutkimuksessa onkin pidetty esillä sitä, että suhteessa miehuuden ideaaleihin vanhojen miesten osaksi jää väistämättä vähempiarvoisuus. (Gerschick 2005, 373.) Lisäksi myös maskuliinisuuden tutkimuksessa on keskitytty lähinnä nuoriin ja keski-ikäisiin miehiin, mikä on osaltaan varmasti vaikuttanut nuorempien ikäluokkien miesten rooliin maskuliinisuuden ruumiillistumana (Alex & Hammarström & Nordberg 2008, 257). Toisaalta taas länsimaisissa yhteiskunnissa valta ja varallisuus ovat tyypillisesti kohdistuneet pääasiassa keski-ikäisille ja sitä vanhemmille miehille (Hänninen 2006, 69). Ehkä juuri valta- asemista johtuen ikääntyminen ei näyttäydy miehille yhtä ongelmallisessa roolissa kuin naisille, joiden ruumiisiin yhä aggressiivisemmin kohdistetaan paradoksaalisia vaatimuksia ikuisesta nuoruudesta. Päinvastoin jopa miehen ikääntyvän ruumiin voidaan esimerkiksi kaupallisessa mainoskuvastossa tulkita kertovan monista hyvin positiivista asioista, kuten kokemuksesta ja vaikutusvallasta (Clarke ym. 2014, 29).

Hänninen (2006, 69) puhuukin iästä sukupuoleen verrannollisena ekspansiivisen vallan määrittäjänä. Erilaiset iät ja ikäkaudet tuottavat ihmisten välille sekä eroja että eriarvoisuutta. Hänninen näkee nimenomaan keski- iän ylivaltaisena ikänä verrattuna muihin ikäkausiin. Keski- iän valta- asemasta kertoo se, että sekä vanhemmat että nuoremmat ikäkaudet määrittyvät siitä käsin. Ihminen voi siis olla nuori, eli ei vielä jotain tai vanha, eli ei enää jotain. Keski- iässä ikä kautena ei ole kumpaakaan näistä puutteista, vaan se voidaan nähdä täytenä ja sitä kautta täydellisenä ikänä. Keski- iän saamaa statuksellista ja konkreettista ylivaltaa oikeuttaa se, että kyseisen ikäryhmän edustajat kantavat päävastuun yhteiskunnasta hyvin erilaisilla julkisilla ja yksityisillä areenoilla. Keski- iän tuomassa täydessä iässä on siis mahdollista nähdä vastuun, vallan ja varallisuuden kolmiyhteys. (Hänninen 2006, 69.)

Keski-ikä on merkittävä ikäkausi myös mieheyden määrittelyn kannalta. Hegemonisen maskuliinisuuden esiin piirtämä ”mieheyden mallitapaus” ei ole ainoastaan korkeasti koulutettu, hyvin toimeentuleva, valkoihoinen heteromies, vaan siinä voidaan katsoa olevan läsnä myös iän aspekti. (Hänninen 2006, 68–69.) Hegemonisen maskuliinisuuden mieheys on vallan, vastuun ja vaurauden värittämää eli vähintään keskiluokkaisen keski- iän mieheyttä. Tämän tutkielman lähtöasetelmien kannalta on huomattava, että tarkastelun kohteena olevan haastatteluaineiston miehet asettuvat saatavilla olevien tietojen perusteella ongelmitta tähän kuvaukseen.

1.4 Miesruumis

Sosiaalipolitiikka on pitkään ollut sosiaalitieteistä se, joka on vähiten ollut kiinnostunut ruumiillisuuteen ja ruumiin ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin liittyvistä kysymyksistä. Raija Julkunen (2004, 35) on esittänyt, että ruumiillisuuden teorioilla on mahdollisuus toimia sekä sosiaalipolitiikan selitysteorian ja selkeyttää sen normatiivisia lähtökohtia. Julkusen mukaan sosiaalipolitiikka on keskittynyt yhä enemmän teoretisoimaan valtioita ja instituutioita jättäen ihmisen arjen ja sitä myötä myös ruumiin tarkastelun ulkopuolelle. Yhtenä syynä ruumiillisuuden näkymättömyydelle sosiaalipolitiikan tutkimuskentällä on pidetty julkisen ja yksityisen välille tehtyä rajanvetoa. Tämä tutkimusta koskeva rajaus erottaa toisistaan julkisen kansalaisuuden ja yksityisen ruumiillisuuden, eli henkilökohtaisuuden. Monet sosiaalipolitiikassa käsiteltävät teemat tulevat kyllä lähelle yksilön henkilökohtaista, mutta niitä kuitenkin käsitellään yleisellä ja julkisella tasolla. Ruumiillisuuden tuominen lähemmäksi sosiaalipoliittisen teorian valtavirtaa nostaa samalla esille kysymyksen julkisen ja yksityisen rajan ylittämisestä. (Julkunen 2004, 18–21.) Rajan ylittäminen tarkoittaa ajatusta julkisen ja yksityisen eräänlaisesta yhteensulautumisesta; kansalaisten, eli sosiaalipolitiikan toimijoiden ja kohteiden ruumiillistamista. Juuri ruumiillisuus ja henkilökohtaisuus antavat kansalaisuudelle sisällön. (Julkunen 2004, 35)

Ruumiillisuus käsitteenä voi pitää sisällään hyvinkin erilaisia merkityksiä asiayhteydestä riippuen. Ruumiillisuuteen liittyvässä tutkimuksessa on usein käytetty jäsentämistapaa, joka jakaa ruumiskäsitykset materialistis-naturalistisiin ja konstruktionistisiin. Näiden lisäksi voidaan erottaa vielä fenomenologinen ruumiskäsitys. Materialistis-naturalistinen käsitys pelkistää ruumiin biologiseksi tosiasiaksi, joka muun muassa tarvitsee ravintoa, kokee kipua ja nautintoja, ikääntyy ja kuolee pois. Konstruktionistinen tapa käsittää ruumis korostaa siihen sidottuja sosiaalisia merkityksiä. Ruumis nähdään sosiaalisten symbolien paikkana ja pintana, johon erilaisia valtasuhteita kirjoitetaan. (Julkunen 2004, 20)

Ruumiillisuus ja siihen kuuluvat kysymykset ovat tutkimuksessa usein liitettyinä naissukupuolen yhteyteen. Ruumiillisuuden kokemuksen ajatellaan olevan voimakkaampi naisilla, naiset ikään kuin ovat enemmän ruumiissaan kuin miehet, he elävät ruumiillaan ja ruumistaan miessukupuolta enemmän. Tämän ajatuksen pohjana on biologisuus ja siihen kuuluvat rytmit jotka määrittelevät voimakkaasti naisten elämää sen eri vaiheissa. Biologian tuoman ruumiillisuuden lisäksi niin sanotun ulkonäköruumiin ajatellaan koskettavan enemmän naisten elämää. Nimenomaan naisten jatkuvaa oman ruumiin tarkkailua, kontrollointia ja muokkaamista kutsutaan ruumistyöksi. (Kosonen 2004,

69.) Ajatus miessukupuolen vähäisemmästä ruumiillisuuden kokemuksesta on kuitenkin jossain määrin ristiriidassa hegemonisen maskuliinisuuden esittämän mieheyden kanssa. Maskuliinisuus ja miehuuden toteuttamisen odotushorisontti ovat kiinnittyneet keskeisesti juuri miehen fyysiseen olemassaoloon ja siihen liittyviin kysymyksiin. Kuten jo aiemmin on tuotu esille, hegemoninen on keskeisesti erilaista toiminnallisuutta; muun muassa suorituskkyä, kilpailullisuutta ja fyysistä voimaa (Jokinen 2003, 8). Ylipäätään koko miehenä oleminen ei maskuliinisuuden näkökulmasta ole biologista vaan suoritteisiin perustuvaa. Mieheys on toistuvasti ansaittava, ja erilaisilla fyysisillä suorituksilla ja mittareilla on merkittävä rooli tässä prosessissa. (Esim. Badinter 1993, 16–17.)

Koska miesten representaatioiden kautta todeksi elämä maskuliinisuus liittyy hyvin voimakkaasti juuri miesruumiin suoritukseen, on ajatus miehen naista vähäisemmässä ruumiillisuudesta ongelmallinen. Maskuliinisuuden näkökulmasta miesruumis ei näyttäydy lainkaan toisarvoisena, vaan päinvastoin eräänlaisena polttopisteenä. Tämä nostaa esille vastakysymyksen siitä, eikö nimenomaan miehen voisi ajatella olevan hyvin voimakkaasti läsnä ruumiissaan ja tietoinen sen rajoituksista ja mahdollisuuksista? Maskuliinisuuden miehille esittämä vaatimus jatkuvasta (fyysisestä) suoriutumuksesta ei jätä mahdollisuutta edes teoreettisesta mahdollisuutta oman ruumiin ulkopuolelle sulkevaan elämään. Ruumiillisuuden tutkimuksessa paljon huomiota saaneeseen Maurice Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiaan liittyy ajatus ihmiselle ainoasta mahdollisesta todellisuudesta joka on se todellisuus, jonka jokainen oman ruumiinsa kautta elää (Julkunen 2004, 39). Merleau-Pontyn mukaan ihminen on siis olemassa vain tämän ruumiillisen todellisuutensa kautta, ja tämä pitää paikkansa myös miessukupuolen kohdalla. Ruumis on miehelle(kin) ainoa olemassa oleva väline todellisuuden kokemiseen ja samalla areena, jossa omaa miehuutta rakennetaan ja reflektoidaan suhteessa kulttuuriin, ympäristöön ja yksilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Myös Hänninen (2006, 67) on kuvannut samaa ilmiötä mukaillessaan Butlerin ajatuksia sukupuolen performatiivisesta luonteesta toteamalla ruumiin olevan yksi niistä areenoista, joilla maskuliinisuutta esitetään ja siitä myös kamppaillaan. Connell (2000, 76) on pitänyt esillä sitä, että vaikka maskuliinisuus ei periydy miesruumiissa, vaan se on sosiaalisesti ymmärretty ja annettu *määritelmä*, sen roolina on kuitenkin osoittaa miesruumiin tunnusmerkkejä. Maskuliinisuuden ja ruumiillisuuden suhde on Hännisen (2006, 70) mukaan niin mutkikas ja kulttuurisidonnainen, että olisi ongelmallista puhua varsinaisesta hegemonisesta ruumiista. Jonkinlaisena ihanteena hegemoninen miesruumis voidaan kuitenkin nähdä, ja tällaiseen ruumiiseen liitetään määreet terve, voimakas ja suorituskkyinen. Hegemonisen maskuliinisuuden miesruumiin tärkein tehtävä

on mahdollistaa miehelle kunniakas suorituskeskeinen ja riippumattomuuteen pyrkivä elämä. (Hänninen 2006, 70, 72.)

2 Yhteiskuntaluokka

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa luokka-asemiin liittyvää keskustelua on viime vuosikymmenten kuluessa pidetty vanhahtavana, tarpeettomana ja jopa harhaanjohtavana. Yhteiskuntaluokan käsitteen on katsottu kuvaavan huonosti yksilöllisten valintojen merkitystä korostavaa aikaa. (Tolonen 2008, 8.) Sosiaalitieteissä yksilöiden ja ryhmien väliset erot on tunnustettu, mutta luokkajaon sijaan on siirrytty puhumaan muun muassa eriarvoisuudesta. Huono-osaisuus ja erilaiset marginaalit ovat terminologiaa, joka on 1990-2000 -lukujen sosiaalitutkimuksessa syrjäyttänyt yhteiskuntaluokan käsitettä (esim. Roivainen ym. 2011, 9–10). 2000-luvun edetessä ja 1990-luvun laman jälkipyykin noustessa esille, on ajatus suomalaisen yhteiskunnan luokkajaoista saanut kuitenkin varovaisesti uutta jalansijaa. Suomi ei ole tässäkään junassa yksin vaan myös pohjoismaisen hyvinvointivaltio -mallin esimerkkimaassa Ruotsissa on jo jonkin aikaa käyty vilkasta keskustelua yhteiskuntaluokista. (Järvinen & Kolbe 2007, 8.) Ruotsin tilanne antaakin lisätukea ajatukselle, etteivät niin sanotun hyvinvointivaltion ideologia ja yhteiskuntaluokkien olemassaolo sulje toisiaan pois.

Yhteiskuntaluokka nousee tutkielmani kannalta keskeiseksi heijastuspinnaksi, sillä maskuliinisuus rakentuu aina suhteessa sosiaalisiin eroihin kuten rotuun ja ikään, ja yksi tärkeimmistä sitä määrittävistä tekijöistä on yhteiskuntaluokka (Morgan 2005, 172). Morgan (2005, 170–171) onkin esittänyt, että maskuliinisuuden harjoittamiselle voidaan nähdä olevan kaksi toisilleen vastakkaista tapaa, ja nämä tavat ovat kytköksissä ennen kaikkea yhteiskuntaluokkaan. Karkeasti jaoteltuna työväenluokkainen maskuliinisuus on yhteisöllisyyteen, fyysisyyteen ja ruumiillisuuteen perustuvaa, kun taas keskiluokkainen miesideaali rakentuu yksilökeskeisyydestä, rationaalisuudesta ja ruumiista irrallisena. (Morgan 2005, 170–171.) Tutkielmani lähtiessä liikkeelle ajatuksesta, jonka mukaan työssä olevat diplomi-insinöörit edustavat yhtenäistä keskiluokkaista ryhmää, näen tarpeelliseksi avata lyhyesti myös yhteiskuntaluokan käsitteen käyttöä. Seuraavissa luvuissa tarkastelen luokkakäsitteen käyttöön liittyviä määritelmiä ja problematiikkaa, ja käsitteen kytköksiä maskuliinisuuden kannalta kiinnostaviin ruumiillisuuden kysymyksiin.

2.1 Yhteiskuntaluokan tutkimuksesta

Yhteiskuntaluokkia ja niiden välisiä rajoja on usein hahmotettu Max Weberin luokkateoreettisten käsitteiden pohjalta. Järvinen & Kolbe (2007, 9) ovat tiivistäneet Weberin luokkateorian ajatukseen, jonka mukaan *ihmiset jotka on alistettu samoille elinehdoille ja jotka elävät niiden mukaan, ovat yksi luokka*. Raimo Blomin (1987, 130) mukaan Weberin määrittely luokan käsitteestä lähtee liikkeelle ajatuksesta luokka-asemasta. Luokka-aseman katsotaan olevan yksilön tyypillinen *mahdollisuus tavaroiden saantiin, ulkoisen elinaseman saavuttamiseen ja sisäisten tyydytysten löytämiseen markkinoita käyttäen*. Luokka-asemat määrittyvät siis tietynlaisen toiminnan kautta ja kertovat yksilön orientaatiosta taloudelliseen menestykseen, eräänlaisesta markkinakapasiteetista. Weberin määrittelemät luokat taas ovat samoissa luokka-asemissa olevia ihmisiä. Luokan käsitteen Weber on jakanut kolmeen: *omistusluokat, elinkeinoluokat ja yhteiskuntaluokat*. Yhteiskuntaluokka on eräänlainen luokkakäsitteen yleistys, jonka perusta on yksilön markkinakapasiteetissa ja markkinoilta saatavien tavaroiden hallinnassa. Yhteiskuntaluokan lisäriteerinä on kuitenkin myös sellainen yksilön elinkaaren aikana ja sukupolvien välillä tapahtuva sosiaalinen liikkuvuus, joka tapahtuu todennäköisemmin luokkien sisällä kuin luokkien välillä. Weberin yhteiskuntaluokkien määrittämisen reunaehtona on siis rakenteiltaan melko jäykkä ja muuttumaton yhteiskunta. Vaikka Weberin luokkateoriassa rahan ja omistukseen liittyvät rajaukset nousevat voimakkaasti esiin, kyse ei ole pelkästään taloudellisten resurssien omistamisesta vaan ennen kaikkea niiden merkityksestä markkinoilla. Weberin mukaan nämä tekijät luovat pohjan yksilön elämän mahdollisuuksille joka palautuu siihen näkökulmaan, että luokka-asema on aina myös tietynlainen markkina-asema. (Blom 1987, 130–34)

Yhteiskuntaluokka-käsitteen epäsuosiolle on esitetty useita syitä lähtien 1970–80 -lukujen julkisen keskustelun liiallisesta luokkapohjaisuudesta päätyen modernien yksilöiden luokkiin sijoittamisen ongelmallisuuteen. Erilaisten valintojen ja elämäntapojen relevantti teoreettinen ja käytännöllinen luokittelu on nähty haasteelliseksi eikä esimerkiksi ihmisten ansiotaso aina vastaa heidän oletettu luokka-asemaansa. (Tolonen 2008, 9) Lisäksi muun muassa kasvava akateeminen työttömyys ja korkeasti koulutettujen sijoittuminen huonosti koulutustaan vastaaviin työtehtäviin hämärtävät perinteistä weberiläistä tulkintaa henkilökohtaisten resurssien ja tietopääoman vaikutuksesta luokkaan. Esimerkiksi Pekka Sulkunen (2009) on esittänyt, että kapitalistisessa kuluttajuuteen keskeisesti perustuvassa kulttuurissa luokkarakenne on käsitteenä hämärtynyt. Perinteiset luokkaa rajaavat tekijät kuten omistajuus ja johtaminen eivät enää välttämättä ole linkittyneitä toisiinsa. Keskiluokan huomattava kasvu ja pirstaloituminen taas ovat pakottaneet tarkastelemaan luokkaa

uudella tavalla. Siinä missä luokka on perinteisessä mielessä nähty merkityksiä antavana rakenteena ja elämäntapana on uuden keskiluokan kohdalla puhuttava luokasta myös yksilön käsityksiin ja makuun perustuvina valintoina. (Sulkunen 2009, 16)

Yhteiskuntaluokkiin jakaantumisen ongelmallisuuden lisäksi keskustelua on käyty siitä, millainen merkitys luokka-asemalla on yksilön identiteetille ja toiminnan johdonmukaisuudelle. Luokka kollektiivisen identiteetin ja samastumisen kohteena on aihe josta viimeaikaisissa tutkimuksissa on esitetty hyvin erilaisia näkemyksiä. Lisäksi on esitetty, että luokan kokeminen ja tärkeys vaihtelevat esimerkiksi sukupuolen, ammatin ja koulutuksen mukaan. (Kahma 2010, 81) Muun muassa modernin (feministisen) luokkatutkimuksen kärkinimiin kuuluva Beverley Skeggs (1997, 74, 161) on esittänyt luokka-aseman olevan merkittävä identiteetin ja kokemuksen rakentaja varsinkin nuorille työväenluokkaisille naisille. Skeggsin tulkinnan mukaan luokka näyttäytyykin ennen kaikkea pois sulkevana ja rajaavana tekijänä (Skeggs 1997, 74).

Luokkatutkimuksissa on usein tuotu esiin luokkaidentiteetin- ja luokkatietoisuuden käsitteet. Yhteiskuntaluokan käsitteen mielekkyys on tietyllä tapaa riippuvainen siitä, kykenevätkö yksilöt tunnistamaan itsensä luokkien jäseniksi ja tiedostavatko he asemansa. Ei ole lainkaan itsestään selvää, että eri yksilöt hahmottavat oman paikkansa luokka-teoretisoinnin edellyttämällä yhtenevällä tavalla. (Kahma 2010, 82) Myös Skeggs (1997, 81) on korostanut, etteivät luokka-asema ja luokkaidentiteetti ole sama asia; yksilö voi olla hyvinkin tietoinen omasta luokastaan ja samanaikaisesti tietoisesti pyrkiä eroon siitä. Luokkatietoisuuden rinnalle onkin uudemmassa tutkimuksessa nostettu termi luokkasamastuminen. Samastuminen ei vaadi voimakasta tietoisuutta omasta luokka-asemastaan eikä pidä sisällään ajatusta identiteetin rakentumisesta luokkataustaa vasten. Luokkasamastumisen kriteeriksi riittää, että yksilö kykenee kysyttäessä nimeämään sen yhteiskuntaluokan johon hän mielestään kuuluu. (Kahma 2010, 82.)

Kahman (2010, 82) mukaan tutkimuksessa on myös havaittu, ettei luokkasamastuminen ole vähentynyt 2000-luvulle tultaessa, vaikka julkinen keskustelu yhteiskuntaluokista on ollut vähäisempää. Yhteiskuntaluokkaa kysyttäessä luokattomaksi itsensä kokevien suhteellinen osuus väestöstä on pysynyt samana kuin mitä se oli 1980-luvun alussa. 2000-luvulle tultaessa keskiluokkaan samastuneiden määrä on odotusten mukaisesti ollut nousussa. Työväenluokan pieneneminen myös yksilöiden samastuksen kohteena noudattelee ammatti- ja koulutusrakenteiden muutosta. Kahma (2010, 85) esittääkin, että ajatus luokkajaosta on relevantti

myös 2000-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa, sillä erilaisissa tilastollisissa tutkimuksissa³ itsensä kokonaan luokkien ulkopuolelle sijoittavien määrä on melko pieni.

2.2 Yhteiskuntaluokan ja ruumiin välinen yhteys

Vaikka tässä tutkielmassa en keskity tarkastelemaan ruumiillisuuden tematiikkaa tarkemmin, on sillä kuitenkin hyvin selvä yhteys hegemoniseen maskuliinisuuteen sen korostaessa juuri ruumiiseen palaavia fyysisiä ihanteita. Eri yhteiskuntaluokkien tunnistama ihanteellinen maskuliinisuus taas on eräs mahdollinen selittäjä sosioekonomisten asemien mukaan vaihteleville eroille niin terveydentilassa, kuolleisuudessa kuin arkielämän terveystyöväenluokkaisessa. Lisäksi aihetta koskevassa tutkimuksessa on esitetty ajatus, jonka mukaan työväenluokkaisessa maskuliinisuudessa suhde omaan ruumiiseen näyttää hyvin erilaisena kuin ylemmissä luokissa. Yhteiskuntaluokan ja maskuliinisen ruumiin välistä suhdetta tarkasteltaessa on usein päädytty esittämään, että työväenluokkaiselle miehelle ruumis on olemassa ennen kaikkea *instrumenttina* ja *pääoman* muotona. (Coles & Vassarotti 2012, 35 ja Edwards 2006, 145.) Lisäksi luokkaan kietoutuneet maskuliinisuuden ihanteet voivat olla yksi selittävä tekijä esimerkiksi heikolle terveystyöväenluokkaiselle, tai tiettyjen miesryhmien ruumiiden alttiudelle kohdata onnettomuuksia ja väkivaltaa.

Yhteiskuntaluokan ja terveydentilan välinen yhteys on historiallisesti ja kansainvälisesti tunnistettu ilmiö, joka ei ole päässyt vieraantumaan hyvinvointiyhteiskunnastakaan. Yhteiskuntaluokka ei ole missään nimessä ainoa tekijä väestöryhmien terveyserojen rakentumisessa, vaan muun muassa myös sukupuoli, etninen tausta ja siviilisääty vaikuttavat asiaan. Sosioekonomisen aseman ja terveyserojen välinen suhde on kuitenkin erityisen kiinnostava, ja samalla huolestuttava kysymys johtuen ilmiön pysyvyydestä ja voimistumisesta jopa sellaisessa tilanteessa, jossa väestön terveydentila ja elinajanodote kehittyvät myönteisesti. Suomen sosiaali- ja terveysministeriön teettämässä vuonna 2007 valmistuneessa raportissa *Terveyden eriarvoisuus Suomessa – Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980-2005* käy ilmi, että sosioekonomisen aseman mukaan luokiteltujen ryhmien väliset sairastavuuserot ovat pitkään säilyneet ennallaan ja

³ Artikkelissa viitattiin useampaan tilastolliseen tutkimukseen ajalla 2002-2007, joissa ihmisiä oli pyydetty määrittelemään oma yhteiskuntaluokkansa. Mukana oli esim. Tilastokeskuksen vuosien 2002-2003 vapaa-ajan käyttöä koskeva aineisto.

kuolleisuuserot kasvaneet entisestään. Huomionarvoiseksi nousee se, että Suomessa kuolleisuuserot ovat jo entuudestaan olleet eurooppalaisittain suuret ja silti ne ovat 2000-luvun alussa yhä kasvaneet. (Lahelma & Rahkonen & Koskinen & Martelin & Palosuo 2007, 25–26 ja Valkonen & Ahonen & Martikainen & Remes 2007, 57–59.) Miehiä ja maskuliinisuutta koskevan tarkastelun kannalta on oleellista, että varsinkin keski-ikäisten miesten sosiaaliryhmien väliset kuolleisuuserot ovat Suomessa kansainvälisestikin vertailtuna suuria (Valkonen ym. 2007, 58).

Terveyseroja koskevassa tutkimuksessa on nostettu esiin hyvin erilaisia selitysmalleja sille, mistä luokka-aseman ja terveydentilan välinen kytkös mahdollisesti johtuu. Työtehtävien luonne ja työn fyysinen kuluttavuus ovat terveyden kannalta keskeisiä tekijöitä ja näiden onkin pitkään katsottu olevan terveyserojen keskeinen selittäjä. Esimerkiksi Aittomäen (2008, 9) mukaan tutkittaessa keski-ikäisiä Helsingin kaupungin työntekijöitä voitiin havaita, että fyysisillä työoloilla oli merkittävä vaikutus yhteiskuntaluokkien välisiin eroihin, muun muassa yleisessä sairastavuudessa ja toimintakyvyn heikentymisessä. Fyysisen työn tuoman kuormituksen merkitys terveydentilaa koskeviin luokkaeroihin korostui Aittomäen (2008, 9) havaintojen mukaan erityisesti naisilla. Suomessa naisten sosioekonomisen aseman tuoma vaihtelu terveydentilaan ja kuolleisuuteen on kuitenkin pienempi kuin miehillä. Miesten yhteiskuntaluokkien välisille terveyseroille on siis olemassa myös muita selityksiä kuin fyysisen työn tuoma rasitus. Sabon (2005, 330) mukaan miesten ja naisten elinajanodotteissa ja kuolleisuudessa havaittavat erot eivät olekaan johdettavissa vain yhteen tekijään, vaan niissä yhdistyy sekoitus biologisia, psykologisia ja sosiaalisia vaikutteita. Kulttuuriset, taloudelliset ja käyttäytymiseen liittyvät sosiaaliset tekijät ovat kuitenkin merkittävimmissä roolissa länsimaisten miesten kuolleisuuseroissa. Maskuliinisuuden voidaan katsoa olevan kytköksissä juuri sosiaalisiin vaikuttimiin. (Sabo 2005, 330.)

2000-luvun kuluessa eriarvoisuuden tutkimuksen parissa on korostunut niin sanotun terveyskäyttäytymisen merkitys. Mitä korkeammassa yhteiskunnallisessa asemassa henkilö on, sitä enemmän hänellä on käytössään terveyttä tukevia taloudellisia, tiedollisia ja sosiaalisia resursseja. (Prättälä 2007, 130–131.) Vaikka yhteiskuntaluokka ei olekaan enää välttämättä suoraan luettavissa yksilön ruumiista esimerkiksi hygienian puutteen tai vaatetuksen kautta, ovat luokka ja ruumis edelleen kytköksissä toisiinsa. Tutkimuksen valossa tämä pitää erityisen hyvin paikkansa juuri miesten ja miesruumiiden kohdalla. Connell (2005, 50) onkin sanonut juuri ruumiin olevan kenttä, jolla sosiaaliset määritelmät juoksevat, sen sijaan, että se olisi ikään kuin kone, johon sosiaaliset järjestelyt ja sopimukset suoraan vaikuttavat.

3 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävät

Tutkielmassani lähdän liikkeelle siitä hegemoniseen maskuliinisuuteen voimakkaasti kytköksissä olevasta ajatuksesta, jonka mukaan fyysiseen suorituskyykyyn liittyvät tekijät ovat hyvin keskeisessä asemassa miehisyyden ideaaleissa ja arvostuksissa (Pietilä 2013, 199). Maskuliinisuus ei koskaan ole kaikille miehille samaa, ja yhteiskuntaluokka on yksi merkittävimmistä tekijöistä, jolla eroja on usein selitetty. (Morgan 2005, 176) Erityisen voimakkaasti fyysisesti pystyvän miesruumiin ihanne onkin liitetty työväenluokkaisen maskuliinisuuden yhteyteen ja tätä on selitetty esimerkiksi sillä, että alempien luokkien miehillä ei ole käytössään muita maskuliinisuutta tukevia pääoman muotoja kuin oma fyysinen kompetenssinsa (esim. Connell 2005, 55-56, Coles & Vassarotti 2012, 35). Sen sijaan keski- ja yläluokissa maskuliiniset voimannäytöt ja suorittaminen voivat saada näyttämöikseen myös hyvin monia muita kuin ruumiillisuuden areenoja. Tältä pohjalta näen mielenkiintoiseksi tarkastella sitä, millaiseksi fyysisen suorituskyykyyn merkitys muodostuu keskiluokkaiseksi ymmärrettävän miesryhmän puheissa.

Lähestyn aihetta kvalitatiivisen tutkimuksen kautta. Eskola (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97 mukaan) on jakanut laadullisen analyysin vaihtoehtoiset lähestymistavat seuraavasti sen mukaan miten teorian merkitys niissä korostuu:

- Aineistolähtöinen
- Teoriasidonnainen
- Teorialähtöinen

Tämän työn luonne liikkuu aineistolähtöisen ja teoriasidonnaisen välimaastossa. Analyysi ja siinä tehdyt valinnat ovat syntyneet hyvin aineistolähtöisesti, mutta suuntaviivat sille mistä lähtökohdista tutkimustehtävää on alun perin alettu rakentaa, ovat tulleet aiemman tutkimuksen ja keskeisten teorioiden kautta. Teorian merkitys valitussa lähestymistavassa on siis toimia ennen kaikkea ohjaavana tekijänä, ja menetelmää voidaan kutsua myös teoriaohjaavaksi analyysiksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Puhtaasti aineistolähtöisen analyysin toteuttaminen olisi Tuomen & Sarajärven (2009, 95–96) mukaan jossain määrin ongelmallista, sillä se pitäisi sillä vaatimukseen siitä, että millään aikaisemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei pitäisi olla merkitystä analyysin toteuttamisen ja lopputuloksen kannalta. Teoriasidonnaisessa lähestymistavassa taas analyysivaiheessa käytetään teoreettisia kytkentöjä, ja teorian roolina on toimia apuna analyysin etenemisessä. Aikaisemman tiedon tarkoitus on siis ennen kaikkea ohjata ja auttaa analyysia. Vielä selvemmin teorian roolia korostavassa teorialähtöisessä tutkimuksessa aiheen kannalta relevantit

käsitteet ja kokonaisuudet määritellään valitun teoreettisen mallin avulla, ja aineiston analyysia ohjaa selkeästi aikaisempaan tietoon perustuva viitekehys. Puhtaimmillaan teorialähtöinen analyysi toteutuu tapauksissa joissa jo olemassa olevaa teoriaa testataan asettamalla se uuteen kontekstiin. Teoriasidonnaisesta analyysista voidaan taas tunnistaa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole suoranaisesti teoriaa testaavana, vaan pikemminkin uusia ajatusuria mahdollistava. Analyysin kohteena oleva aineisto vaikuttaa sisällön muodostumiseen, mutta määrittely tapahtuu teorian kautta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97.)

3.1 Tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielma tutkimustehtävä lähtee liikkeelle Connellin (2000, 12) ajatuksesta siitä, että maskuliinisuus muuttuu olemassa olevaksi vasta ihmisten toiminnan kautta. Maskuliinisuus ei siis ole jotain miehiseen geeniperimään sisään koodattua, eikä se myöskään ole kiinteästi sosiaalisissa rakenteissa olevaa. Vaikka hegemonisesta maskuliinisuudesta voidaan oikeutetusti puhua kulttuurisena konstruktiona (Sipilä 1994, 21), se rakentuu kuitenkin aina ihmisten teoissa, käytäntöjen kautta. Hegemonisen maskuliinisuuden käsite ei siis kuvaa ainoastaan miehistä identiteettiä tai ennako-odotuksia rooleista, joihin miesten tulee pyrkiä vaan se on aina myös asioita joita tehdään. (Connell & Messerschmidt 2005, 832) Lisäksi hegemoninen maskuliinisuus sisältää keskeisesti ajatuksen siitä, että maskuliininen ja ei-maskuliininen mies käyttäytyvät eri tavoin (Connell 2010, 67).

Tutkielmassani lähdenkin liikkeelle siitä, että maskuliinisuus rakentuu aina suhteessa tekoihin ja tutkimustehtäväni tarkastelen hegemonisen maskuliinisuuden ilmenemistä miesten puheissa. Tarkemmat tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- Miten hegemoniseen maskuliinisuuteen keskeisesti liittyvä suorittaminen rakentuu keskiluokkaisten miesten puheissa omasta elämästään?
- Miten erityisesti fyysistä suorituskkyä merkityksellistetään vapaa-aikaa ja työtä koskevassa puheessa?

Olen päätenyt painottamaan fyysisen suorituskyyyn ulottuvuutta sen maskuliinisuudelle keskeisen merkityksen lisäksi siksi, että haastatteluaineistossa ääneen pääsevät korkeasti koulutetut modernin tietotyön ammattilaiset. Ruumiin ja sen suoritusten merkitys liitetään hyvin usein ennen

kaikkea työväenluokkaiseen maskuliinisuuteen. Oman fyysisen pystymisen merkitys työväenluokkaisille miehille rakentuu heidän ammatillista taustaansa vasten, sillä ruumis on usein työväenluokkaisen miehen tärkein työkalu ja tätä kautta myös valuutta. (Connell 2005, 55.) Haastatteluaineiston miehille avain työelämässä menestymiseen ja sosioekonomiseen asemaan ei löydy fyysisestä kapasiteetista, vaan tiedoista ja taidoista. Tätä taustaa vasten pidän erityisen kiinnostavana tarkastella sitä, millaisia merkityksiä fyysiselle suoriutumislle annetaan diplomi-insinöörien keskiluokkaisen maskuliinisuuden rakentamisessa. Haastateltavat edustavat hyvin homogeenista ryhmää, joten tämä mahdollistaa yhtenäisen kulttuurisen ymmärryksen tarkastelun. Yhteiskuntaluokka -tässä tapauksessa keskiluokka- esiintyy tutkielmassani juuri jaetun kulttuurisen ymmärryksen kautta. Aineiston ja analyysimenetelmien asettamat rajat eivät anna mahdollisuuksia kommentoida suoraan keskiluokkaista maskuliinisuutta, mutta pidän kuitenkin hedelmällisenä tarkastella muodostuuko miesten puheissa jonkinlaista yhtenäistä maskuliinisuuden kulttuuria. Tämän tutkielman lähtökohdissa ymmärrän yhteiskuntaluokan siis ennen kaikkea haastateltavia yhdistävänä sosio-kulttuurisena alustana, josta käsin he rakentavat ja kommentoivat maskuliinisuuden ihanteita.

Hegemoniseen maskuliinisuuteen keskeisesti liittyvä fyysinen suorituskyky on siis valitsemani tulokulma aineiston tarkasteluun. Tarkastelen tätä ulottuvuutta miesten puheissa elämän eri osa-alueista. Luen fyysiseen suorittamiseen liittyviä puhetapoja niin liikuntaan ja urheiluun liittyvistä teemoista kuin työelämä-kontekstistakin. Yhdeksi merkittäväksi miesruumiin suorittamisen areenaksi nousevat myös erilaiset kotityöt, joilla tarkoitan tässä yhteydessä esimerkiksi kodin kunnostusta, mökkitalkoita ja ajoneuvojen korjaamista. Nämä kolme teemaa ovat valikoituneet sen perusteella, että hegemoninen suorituspuhe ilmenee niissä erityisen selvästi. Fyysisen suorituskyvyn merkitysten tarkastelun kautta rakentuukin kiinnostava läpileikkaus miesten omaa elämää koskevaan puheeseen. Valittu tarkastelukulma on mahdollistanut myös sen, että analyysissä on mahdollista tarkastella kaikkia haastattelussa keskeisellä sijalla olleita teemoja; terveyttä, ikääntymistä ja työelämää.

Analyysia tehdessäni olen pitänyt mielessäni esimerkiksi Hirsjärven & Remeksen & Sajavaaran (1997, 114) muistutuksen siitä, että tutkimus on aina valintojen tekemistä ja tutkijan roolina on näiden valintojen tekeminen. Tehdyt valinnat ohjaavat ja muokkaavat tutkimusta koko prosessin ajan, ja tekemällä toisenlaisia valintoja tullaan tehneeksi myös toisenlainen tutkimus. Tutkielmassani käytettyä aineistoa olisi siis ollut mahdollista tarkastella myös aivan toisenlaisista lähtökohdista, ja myöhemmin esiteltyt johtopäätökset ovat nyt valitun lähestymistavan ohjaamia.

Tiedostan, että miesten haastatteluista olisi ollut mahdollista lukea myös muunlaista kuin hegemonista maskuliinisuutta tukevia ja tuottavia puhetapoja. En pyri esittämään, että tässä työssä esitellyt diskurssit olisivat ainoa tapaa tulkita aineistoa. Monia muita, ja myös tässä tutkimuksessa esitetyille päinvastaisiakin, olisi luettavissa lähestymistapaa vaihtamalla. Tämän tutkielman tekijänä olen kuitenkin päätenyt yllä esitetyn mukaisiin valintoihin tutkimuksen lähtökohdille, ja nämä valinnat ovat ohjanneet koko tutkimusprosessia aineiston luokittelusta analyysiin ja tulkintoihin.

Hirsjärven & Hurmeen (2008, 151) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa onnistuneen tulkinnan avainkriteeri liittyy siihen, onko lukijan esitetyn perusteella mahdollista päätyä aineiston suhteen samanlaisiin johtopäätöksiin kuin tutkijan. Mikäli tulkinnat ovat onnistuneita, lukijan on mahdollista löytää teksteistä samat asiat jotka tutkija on nostanut esille siitäkin huolimatta, ettei hän ehkä ole samaa mieltä tutkijan näkökulman kanssa.

3.2 Aineisto ja analyysiyksikkö

Tutkielmani aineistona käytän Tampereen yliopiston terveystieteiden ja yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksiköiden yhteisen MANage-tutkimusprojektin puitteissa tuotettua haastatteluaineistoa. MANage-tutkimusprojektin keskiössä ovat ikääntyvien miesten kokemukset ja tulkinnat ruumiillisesta vanhenemisesta ja terveydestä. Projektissa tarkastellaan sitä, kuinka kulttuurisesti tuotetut miehisyyden ideaalit luovat malleja ja rajoja sille, miten miehet kokevat oman vanhenemisensa ja siihen liittyvät muutokset esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa.

Tutkimusprojektissa on tuotettu laaja empiirinen aineisto, joka koostuu eläkeikää lähestyvien 50–55 -vuotiaiden ja jo eläkkeelle jääneiden 65–70 -vuotiaiden metallimiesten ja diplomi-insinöörien haastatteluista. Haastatteluaineistot jakaantuvat yksilöhaastatteluihin ja ikä- ja ammattiryhmissä toteutettuihin ryhmäkeskusteluihin. Metallimiesten haastattelut on toteutettu keväällä 2010 ja diplomi-insinöörien syksyllä 2011.

Tässä tutkielmassa tarkastelen 50–55 -vuotiaiden työssäkäyvien diplomi-insinöörien yksilöhaastatteluja. Tässä ikäryhmässä haastateltavia diplomi-insinöörejä oli neljä kappaletta. Miehiä on haastateltu pääsääntöisesti kolme kertaa, noin kuukauden välein. Yhden miehen kohdalla haastattelukertoja on vain kaksi. Tutkielmani aineistonani on siis yhteensä 11 haastattelua, joiden

yhteispituus on litteroituna⁴ noin 260 sivua. Haastattelun muotona on käytetty puolistrukturoitua teemahaastattelua. Koska tarkastelen tutkielmassani valmista haastatteluaineistoa, minulla ei ole ollut käytettävissäni mitään muita taustatietoja miehistä kuin edellä mainittu ikähaarukka (50–55 vuotta) ja se, että he ovat diplomi-insinöörejä. Kaikki muut analyysissä tai sen tukena käytetyt tiedot ovat peräisin haastattelupuheista. Analyysiluvussa käytettyjä aineistonäytteitä on muokattu luettavuuden helpottamiseksi. Olen poistanut ennen kaikkea toistoa ja täytesanoja esitetyn ajatuksen tiivistämiseksi. Mikäli lainauksesta on jätetty pois myös muuta kuin *että tota niku* - tyyppistä puhetta, olen käyttänyt merkintää [...].

Jotta tutkimusaineistoa voidaan alkaa lähestyä analyysimenetelmien avulla, on ensimmäisenä määriteltävä mikä on se yksikkö, mihin mielenkiinto kohdistetaan. Koin aluksi haasteelliseksi analyysiyksikön rajaamisen hyvin vapaamuotoisesti etenevästä teemahaastatteluaineistoista. Yksi haastattelu on kokonaisuudessaan liian iso analyysiyksiköksi ja yksittäinen lause (tai sana) taas liian pieni, kun tarkoituksena on tarkastella puheessa tapahtuvaa merkitysten rakentumista. Olen päätenyt rajaukseen, jossa analyysiyksikön muodostaisi aina yksi haastateltavan esittämä ajatus tai puheenvuoro. Tämä tarkoittaa sitä, että analyysiyksikön pituus vaihtelee muutamasta sanasta useisiin kappaleisiin. Koska haastattelut ovat varsin vapaalla dialogilla toteutettuja, on hyvin tyypillistä, että haastateltavan esittämä yksittäinen ajatus katkeaa haastattelijan vuorovaikutukselliseen kommunikointiin. Tämä oli osaltaan vaikeuttamassa yksittäisen lauseen valikointia analyysiyksiköksi. Keskustelutilanteessa lauseen alku ja loppu eivät ole samalla tavoin paikannettavissa kuin kirjoitetussa kielessä.

3.3 Analyysiprosessin eteneminen

Aineistoon tutustumisen ja analyysin suuntaviivojen paikantaminen alkoivat lukemalla kaikki haastattelut läpi muutamaan otteeseen. Tältä pohjalta muodostui riittävä käsitys siitä, millaisissa aihepiireissä haastattelut ovat liikkuneet, ja millaisia teemoja niistä on mahdollista nostaa tarkasteluun. Jo kahden-kolmen lukukerran jälkeen oli mahdollista todeta, että maskuliinisuutta muodostavaa puhetta on aineistossa paljon. Tämän havainnon jälkeen päädyinkin kohdistamaan tarkasteluni juuri maskuliinisuutta tuottavaan puheeseen, ja lähdin luokittelemaan haastatteluita

⁴ Litteroinnit on teetetty Tutkimustie Oy:ssä MANage-tutkimusprojektin puitteissa.

karkeiden teemojen alle. Ensimmäisillä luku- ja luokittelukerroilla käytin haastatteluista ainoastaan paperiversioita ja aloitin merkitsemällä sivun reunaan värikoodeilla kohdat, joissa mielestäni tuotettiin maskuliinisuutta 1) terveyttä, 2) hyvinvointia ja 3) toiminnallisuutta koskevassa puheessa. Tämän luokittelu ei vielä rajannut pois kovinkaan paljoa koko aineistomassasta, joten aloitin uuden lukukierroksen tavoitteenani tarkentaa itselleni, mitkä asiat nousevat esille erityisen merkityksellisinä maskuliinisuuden tuottamisen kannalta.

Hirsjärvi & Hurme (2008, 143) muistuttavat, että haastatteluaineiston kanssa työskentely voi alkuvaiheessa herättää monenlaisia tuntemuksia. Aineiston koossa pitäminen voi tuntua mahdottomalta ja sisällön suhteen vaikuttaa haastavalta löytää haastatteluista *mitään järkeä*. Kun aineistoa kuitenkin lukee tarpeeksi useaan otteeseen, se alkaa yleensä herättää ajatuksia ja niiden myötä myös mielenkiintoisia kysymyksiä alkaa nousta esille. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 143.) Usein kuultu neuvo siitä, että kun riittävän syvälle aineistoon menee se alkaa ikään kuin puhua lukijalleen, piti tälläkin kertaa paikkansa. Uusilla lukukerroilla erilainen jatkuva ja teemasta toiseen toistuva suorittamista koskeva puhe alkoi nousta hyvin vahvasti esille ja mielessäni tarkentui käsitys siitä, mitä kautta maskuliinisuuden tarkasteluni lähtisi liikkeelle. Fokusoituani kiinnostukseni juuri suorituspuheeseen, aloitin aineiston käsittelyn laadullisten aineistojen koodausta tukevan ATLAS.ti -ohjelmiston avulla. Aineistot ladataan ohjelmistoon word-tiedostoina, ja se toimii välineenä tietojen tyypittelyyn ja luokitteluun ja erilaisten hakujen tekoon. Koodasin aineiston ATLAS.ti:n avulla 12:een luokkaan jotka olivat: *alkoholi, cooper, eläkkeellä, fyysinen suorituskyky, ikä, ikääntyminen, liikunta, muu elämä, muut miehet, remontointi, suorituskyvyn aleneminen ja työ*. Luokittelussa hain nimenomaan suorituspuhetta, jota ilmeni erilaisten teemojen alla. Samassa aineistonäytteessä kohtasivat tyypillisesti useampikin eri teema, joten samat kohdat saattoivat tulla koodatuksi useammalla eri tavalla.

ATLAS.ti:n avulla on helppo tarkistaa, kuinka usein mitäkin koodausta on käytetty ja teemojen toistuvuudesta saattoi tehdä kiinnostavia havaintoja. Pidän merkittävänä huomiona sitä, että koodi *muut miehet* oli eniten käyttämäni luokittelu. Tämä kertoo tulkintani mukaan siitä, että suorituspuheeseen liittyi hyvin usein homososiaalisen ulottuvuuden rakentaminen. Muut miehet ja heidän tekemisensä olivat toistuvasti läsnä haastateltavien puheessa niin liikuntaharrastuksista kuin työelämästäkin. Seuraavaksi eniten toistuneet koodit olivat *liikunta* ja *fyysinen suorituskyky*. Kolmen kärki erottui toistuvuudessaan melko vahvasti muista koodeista, joiden esiintyvyys oli puolestaan keskenään hyvin tasaista.

Tehtyäni koodaukset ja aineistohaut alkoi varsinainen analyysivaihe. ATLAS:ti mahdollisti hakujen tekemisen erilaisilla koodiyhdistelmillä ja analyysivaiheessa näitä hakuja tuli tehtyä lukemattomia määriä. Analyysin edetessä osa koodauksista jäi vähemmälle huomiolle tarkastelukulman rajautuessa koskemaan fyysisen suorituskyvyn eetosta miesten puheissa vapaa-ajastaan ja työelämästä. Tietyt analyysissa korostuneet teemat, kuten itsenäisen pärjäämisen eetos ja avunpyytämisen vaikeutta korostava puhetapa eivät tulleet luokitteluvaiheessa huomioituiksi, vaan ne muodostuivat itsenäisiksi kokonaisuuksiksi muiden luokkien sisällä analyysityön edetessä. Tiedostan, että haastatteluissa on luonnollisesti runsaasti aineistoa jota en ole käyttänyt analyysilukua kirjoittaessani, mutta niiden lukeminen on kuitenkin ollut mukana muodostamassa kokonaisymmärrystäni sekä aineistosta että käsiteltävästä ilmiöstä.

3.4 Tutkimusmenetelmät

Viime vuosikymmenten aikana yhteiskuntateoreettisessa tutkimuksessa ja keskustelussa on noussut keskiöön sosiaalisen toiminnan merkityksen korostaminen. Tähän virtaukseen liittyvät keskeisesti kielen ja sosiaalisen todellisuuden välisen yhteyden esille nostaminen, ja ajatus siitä, että yhteiskunta ja kulttuuri eivät ole koskaan irrallaan aktuaalisesta kielenkäytöstä. (Pälli 2003, 255.) Päinvastoin usein on esitetty, että sosiaalinen todellisuutemme rakentuu aina yhteydessä kieleen ja muihin käytössä oleviin inhimillisiin merkkijärjestelmiin. (Alasuutari 2001, 103) Tämä yhteiskuntatieteissä nyt jo vakiintunut käsitys asettaa kritiikin kohteeksi ajatuksen siitä, että yhteiskunta ja sosiaaliset ilmiöt olisivat kiinnittyneinä joihinkin pysyviin rakenteisiin, jotka taas puolestaan luovat heijastuksensa aina yksilötasolle saakka. Sen sijaan erilaisten yhteiskunnallisten ja kulttuuristen ilmiöiden tarkastelussa painottuvat tulkinnat sosiaalisen toiminnan merkityksestä, ja kielen ratkaisevasta roolista tässä prosessissa. Meidät ympäröivä sosiaalinen todellisuutemme on aina olemassa ja latautuneena myös kielessä, ja samanaikaisesti se myös muovautuu ja rakentuu yhä uudelleen ja uudelleen kielenkäytön kautta. (Pälli 2003, 255.) Tässä tutkielmassa lähestyn kieltä edellä esitetyn ajatuksen kaltaisesti nimenomaan jotakin tuottavana tekona ja prosessina.

Kuten tässäkin työssä, kvalitatiivisessa analyysissa käytetään hyvin usein sellaista merkitysten tulkintaa, jossa tutkijan tarkoitus on pyrkiä tuomaan esille myös sellaisia sisältöjä, jotka eivät tule aineistossa sanotuksi suoraan. Kun ei tyydytä ainoastaan näkyvillä olevien asioiden ja sisältöjen tarkasteluun, ovat tutkimuksessa esitetyt tulkinnat aina enemmän tai vähemmän spekulatiivisia.

Merkitysten tulkinassa jo aiemmin mainittu tutkijan valitsema näkökulma nousee ohjaavaksi tekijäksi, ja analyysin kohteena oleva teksti ei tule tiivistetyksi vaan oikeastaan päinvastoin laajennetuksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 137–138.) Merkitysten tulkinassa voidaan käyttää hyvin monenlaisia tekniikoita, joista oman tutkielmani kohdalla käytössä ovat Hirsjärven & Hurmeen (2008, 138) mainitsemat *toistuvuuden ja teemojen etsintä ja sen tarkasteleminen, mitkä asiat ja ilmiöt esiintyvät yhdessä*. Näitä asioita olen lähtenyt aineistostani paikantamaan väljää diskurssianalyttistä kehikkoa käyttäen.

3.4.1 Diskurssianalyysi

Hirsjärven ym. (1997, 156–57) mukaan laadullista tutkimusta voidaan ryhmitellä sen mukaan, mihin tutkimuksen mielenkiinto on kohdistunut. Tutkimuksen kohdistuessa kielen piirteiden tarkasteluun on tarpeen muodostaa ymmärrys siitä, miten näitä piirteitä tulkitaan. Hirsjärven ym. (1997, 157) jaottelun mukaan kieli voidaan tutkimuksessa ymmärtää kulttuurina ja kommunikaationa. Mikäli kieltä lähdetään tarkastelemaan sen kommunikatiivisen luonteen kautta, on vielä tehtävä jaottelu siitä, mikä kommunikaatiossa nähdään tutkimusongelman kannalta kiinnostavana. Kommunikaatiota voidaan tarkastella sisällön kautta jolloin tutkimustyyppittelyssä päädytään sisällönanalyysiin. Kieltä ja kommunikaatiota on mahdollista tulkita myös prosessina ja tästä näkökulmasta diskurssianalyysin käsitteen käyttö tulee ajankohtaiseksi.

Diskurssianalyysista puhuttaessa on tapana muistuttaa, ettei kyseessä ole niinkään tarkasti rajattu ja eksakti tutkimusmenetelmä vaan enemmänkin nippu tietyn teoreettisen jäsenyyksen jakavia lähestymistapoja (esim. Jokinen & Juhila & Suoninen 1993, 17). Ymmärryksemme ympäröivästä maailmasta rakentuu kielen varassa ja todellisuus sillä tavalla kuin me sen koemme, on riippuvainen kielen mahdollistamista merkityksistä. Onkin hyvin vaikea kuvitella millaisena maailma ja ihmiselle mahdollinen todellisuus näyttäytyisivät ilman minkäänlaista kieltä tai muuta vastaavaa merkkijärjestelmää. Tästä lähtökohdasta ymmärrän kielen ja merkitysten välisen kytköksen olevan keskeinen kysymys sosiaalisen todellisuutemme tarkastelussa ja diskurssianalyysin teoreettisissa kulmakivissä. Diskurssianalyysin etuihin opinnäytteen tekijälle liittyy se, että kyseisessä menetelmässä aineiston koko ei ole olennainen tekijä analyysin onnistumiselle. Olen itse pitänyt mielessäni ajatuksen, jonka mukaan pienen aineiston analyysi ei kerro kulttuurista yleisyyksistä,

mutta sen kautta on kuitenkin mahdollista tehdä havaintoja siitä, mikä on kulttuurisesti mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 155–156)

Jokinen ym. (1993, 17–8) muistuttavat, että diskurssianalyysin lähtökohtana on oletus kielen ja sen käytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta. Kielenkäyttö ymmärretään käytäntönä joka järjestää, uusintaa ja muuntaa ympäröivää todellisuuttamme. Kielen avulla ei siis ainoastaan kuvata olemassa olevaa maailmaa vaan tuo maailma siten kun me sen todellisuutena ymmärrämme, rakentuu kielen kautta. Myös Fairclough'n (2003, 124) mukaan diskurssit ovat ennen kaikkea tapoja kuvata, ja samalla aina myös merkitä maailmaa jossa elämme. Diskurssianalyysissa kiinnostuksen kohteena ei siis välttämättä ole puhtaasti kieli, vaan erilaiset puhettavat ja -käytänteet. Puhetapojen tarkastelussa kiinnostavaksi nousee se, miten niissä tullaan tuottaneeksi ja ylläpitäneeksi sosiaalisia merkityksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 51) Haastatteluaineiston ollessa kyseessä haastateltava merkityksellistää puheena olevia kohteita ja ilmiöitä, ja tutkijan tehtävä on muodostaa tulkintoja näistä luoduista merkityksistä.

Diskurssianalyysissa on siis keskeistä ajatus siitä, kuinka kielenkäyttö merkityksellistää eli konstruoi puheen ja kirjoituksen kohteita. Konstruktivisuuden ajatus voidaan ymmärtää siten, että mitään tuntemiamme käsitteitä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa itsestään selvinä ja lukkoon lyötyinä, vaikka ne yleensä ovatkin kulttuurisesti vakiintuneita. Kaikille sanoille ja käsitteille on luotu merkityksensä; ei ole olemassa mitään valmiiksi annettua. Diskurssianalyysin teoreettisissa lähtökohdissa konstruktivisuus liittyy ajatukseen kielen jäsentämisestä erilaisina sosiaalisesti jaettuina merkityssystemeinä. Merkityssystemejä on olemassa useita samanaikaisesti, niin rinnakkaisia kuin keskenään kilpaileviakin. Oleellista merkityssystemien ideassa on ajatus siitä, että merkitykset muodostuvat aina suhteessa toisiinsa. Kontekstisidonnaisuus onkin diskurssianalyttisen lähestymistavan keskeisiä avaimia. (Jokinen ym. 1993, 17–20.)

Diskurssianalyysissä kielenkäyttö ymmärretään toimintana ja tekoina. Kielenkäytöllä on seurauksia, se mahdollistaa ja saa aikaan tapahtumia. (Jokinen & Suoninen 1999, 238.) Tähän liittyy myös niin sanottu kielen ei-heijastavuuden idea. Kieltä ja kielenkäyttöä ei oteta annettuna totuutena eikä sen katsota esiintyvän todellisuuden kuvana. Kieli ei heijasta tai kuvaa todellisuutta vaan tuottaa sitä. (Jokinen ym. 1993, 20–21.) Näin ollen myöskään diskursseja ei tule tarkastella siitä lähtökohdasta käsin, että niiden avulla voidaan kuvata maailmaa sellaisena kuin se on. Diskurssit pitävät sisällään aina myös heijastuksia vaihtoehtoisista ymmärryksistä ja ne ovat sidottuja prosesseihin, joissa maailma muuttuu tai sitä voidaan muuttaa johonkin valittuun suuntaan. (Fairclough 2003, 124.)

Howarthin & Stavrakakis (2000, 4) mukaan diskurssit ovatkin aina historiallisia konstruktioita ja haavoittuvaisia poliittiselle liikehdinnälle.

Oleellinen lähtökohta analyysityöhön ryhdyttäessä on se, että diskurssianalyysia tehdessä tutkijalla ei yleensä ole valmiina mitään ennalta laadittuja luokittelurunkoja tai tiukasti määriteltyä teoreettista käsitteistöä, vaan *olennaisia piirteitä etsitään aineistosta*. Aineistosta tehtyjä havaintoja ja tulkintoja on seuraavassa vaiheessa mahdollista tarkastella aikaisempiin tutkimuksiin ja teorioihin suhteutettuna. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 155) Tässä tutkielmassa hegemoninen maskuliinisuus on kehikko, jonka varassa olen lähtenyt käymään haastatteluja läpi ja fyysisen suorituskyvyn korostuminen taas sellainen *olennainen piirre*, joka aineistosta alkoi riittävän lähiluvun kautta korostamaan. Diskurssianalyysissa tutkija tekeekin päätelmiä haastateltavan korostamien asioiden kautta ja myös yksittäisiin, pieniin ilmauksiin kiinnitetään merkitystä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 157)

3.4.2 Diskurssin käsitteen rajaaminen

Tässä tutkielmassa lähdän liikkeelle siitä rajauksesta, että tarkasteluni kohdistuu hegemonisen maskuliinisuuden diskurssin sisällä oleviin fyysisen suorituskyvyn puhetapoihin. Ymmärrän hegemonisen maskuliinisuuden haastatteluaineistossakin läsnä olevaksi vahvaksi diskurssiksi, joka rakentuu erilaisten käytäntöjen varassa. Tutkimustehtäväni mukaisesti pyrin Jokista ym. (1993, 28) mukailen analysoimaan aineistossa esille tulevia puhetapoja ja muodostamaan niistä tiivistettyjä tulkintoja. Menetelmänäni oleva väljä diskurssianalyttinen kehikko on jossain määrin kytköksissä niin sanottujen tulkintarepertoaarien käyttöön. Hirsjärven & Hurmeen (2008, 155) mukaan tulkintarepertoaarien käyttö onkin yksi mahdollinen tapa toteuttaa diskurssianalyysia, ja tällöin tutkija käy aineistoa läpi etsien saman sukuisia kielikuvia ja puhetapoja. Tulkintarepertoarit ymmärretään sellaisiksi kielenkäytön alueiksi, jotka muodostavat omia merkitys- ja termityssysteemejään. Jokinen & Juhila (1999, 71) luokittelevat tulkintarepertoaarin käsitteeksi, *jonka avulla pureudutaan diskurssin sisältöön*. Tarkastelemalla sitä, miten haastatteluissa tuotetaan fyysisen suorituskyvyn puhetapoja tuon samalla näkyville sitä, miten hegemonisen maskuliinisuuden diskurssi muodostuu. Tavoitteenani ei siis ole tarkastella sitä millaisena hegemoninen maskuliinisuus näyttäytyy miesten puheissa vaan esittää tulkintoja siitä, miten sitä

rakennetaan erilaiseen suorittamiseen liittyvien puhetapojen kautta. Analyysissäni puhun näin ollen puhetavoista ymmärtäen sen olevan näkökulmasta riippuen päällekkäinen diskurssin käsitteen kanssa. Tässä tarkastelussa käsitän hegemonisen maskuliinisuuden diskurssin eräänlaisena yläkäsitteenä ja tulkintahorisonttina, jota kohti kuljen haastatteluissa muodostuvien puhetapojen avulla.

3.5 Haastatteluaineiston käyttö tutkimuksessa

Haastattelu- ja kyselyaineiston käytölle tutkimuksen aineistona voidaan tarjota hyvin selkeät perustelut. Yksinkertaisin tapa saada selville mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii kuten toimii, on kysyä asiaa häneltä itseltään. Erilaisiin kyselyihin ja haastatteluihin perustuvia tutkimuksia on kritisoitu ja vaikka osa ongelmista on luonteeltaan metodologisia, on hyvä pohtia myös sitä millaista tietoa haastatteluaineiston pohjalta laaditussa tutkimuksessa voidaan tuottaa. Tuomi & Sarajärvi (2009, 72) nostavat esiin haastattelututkimusten ongelman yksilön aseman liiallisen korostumisen näkökulmasta. Esitetyn kritiikin mukaan on kyseenalaista lähteä liikkeelle siitä käsityksestä, että yksilö on aina inhimillisen todellisuuden keskiössä. Oman tulkintani mukaan tällä tarkoitetaan sitä ongelmallisuutta, mikä liittyy mikro- ja makrotasojen kohtaamiseen (tai sen puutteeseen). Mikrotasolla tehtyjen havaintojen ja tulkintojen yleistettävyyteen liittyvä kysymys on usein esille nostettu ja kyseenalaistettu. Vastaavasti selvästi makrotasolla liikkuvaa tutkimusta on helppoa kritisoida sen sokeudesta yksilöiden kokemaa todellisuutta kohtaan.

Mikro- ja makrotasojen eräänlainen kohtaaminen onkin hyvin vahvasti läsnä juuri diskurssien ja diskursiivisuuden tarkastelussa. Diskursiivisen näkökulman huomioon ottaminen tarkoittaakin myös Tuomen & Sarajärven (2009, 72) mukaan sitä, että on lähinnä idealistista puhua haastattelututkimuksen yhteydessä saavutettavista yksilön aidosta olemuksesta ja todellisista tunteista ja merkityksistä. Ei ole olemassa vain yhden ihmisen henkilökohtaisia diskursseja, joten analysoitaessa kielen käyttöä ja sen merkityksiä, yksilötasolta lähtevällä tarkastelulla on aina yhteys myös laajempiin merkityssysteemeihin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72.)

Haastattelun keskeisiin etuihin kyselyyn verrattuna kuuluu sen joustavuus. Haastattelutilanteessa haastattelijalla on mahdollisuus käydä keskustelua haastateltavan kanssa, tehdä tarkentavia kysymyksiä, selventää käsitteitä ja sanamuotoja ja tarvittaessa oikaista väärinkäsityksiä.

Teemahaastattelussa korostetaan yksilön tulkintoja asioista, hänen asioille antamia merkityksiä ja näiden merkitysten syntyä vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa edetään nimen mukaisesti etukäteen valittujen teemojen ja niihin sisältyvien tarkentavien kysymysten mukaisesti. Se, miten kysymykset haastateltaville esitetään, on sekä laadullisen tutkimuksen perinteisiin että tutkijan/haastattelijan omiin näkemyksiin liittyvä seikka. Tällaisia asioita ovat muun muassa se, tuleeko kaikki etukäteen suunnitellut kysymykset esittää kaikille haastateltaville, tuleeko kysymysten sanamuotojen pysyä samoina haastattelusta toiseen ja olisiko kysymykset hyvä esittää jokaisessa haastattelussa samassa järjestyksessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73, 75.)

Koska en ole itse laatinut tutkimusaineistona käytössä olevia haastatteluja, olen niiden valintojen armoilla joita haastattelijat ovat tehneet. Omassa aineistossani haastatteluissa korostuvat ennen muuta teemat, joista on ollut tarkoitus puhua. Kysymykset, sanamuodot ja muut muotoon liittyvät seikat ovat hyvin vapaamuotoisesti sovellettuja. Tämä vaatii lukijalta huomattavaa tarkkaavaisuutta sen havainnointiin, koska missäkin haastattelussa puhutaan mistäkin aiheista. Koska esimerkiksi haastattelukysymykset eivät toistu sellaisenaan edellyttää analyysivaihe aineiston tarkkaa luokittelua, jotta tarkastelun kohteena olevat teemat saadaan nostetuksi esiin.

4 Fyysisen suorituskyvyn ulottuvuus diplomi-insinööri miesten puheissa

Kuten aiemmissa hegemonista maskuliinisuutta ja miesruumista koskevissa luvuissa tuotiin esille, maskuliinisuus nähdään hyvin usein kiinteästi miesten ruumiisiin kytkeytyneenä. Sen voidaan katsoa olevan lähtöisin miesruumiista, jolloin maskuliinisuuden ajatellaan olevan ruumiissa jo luonnostaan. Toisaalta maskuliinisuutta on totuttu tarkastelemaan myös sitä kautta, että se ilmentää jotain miesten ruumiista. (Connell 2005, 45.) Vaikka näissä tavoissa ymmärtää maskuliinisuutta onkin hieman erilainen tarkastelukulma, yhteistä kaikille on miesruumiin ja maskuliinisuuden yhteen nivoutuminen. Näiden teorioiden mukaan nimenomaan miehen ruumis joko ohjaa tai asettaa rajoitteita hänen toiminnalleen. Connell (2005, 56) itse päätyy esittämään, että miehen ruumis paikantuu maskuliinisuuden vääjäämättömäksi rakennelmaksi, mutta vääjäämättömydessäkään se ei ole pysyvää ja ennalta määrättyä.

Connellin (2005, 54–55) mukaan maskuliinisuuden perustan nojaaminen ruumiin saavutuksiin ja suorituskykyyn tekee sen hyvin hauraaksi tilanteissa, joissa näiden näyttöjen antaminen on

väliaikaisesti tai pysyvästi vaikeutunut esimerkiksi sairauden tai vammautumisen vuoksi. Fyysisen suorituskyvyn heikkeneminen ja sen myöntäminen altistavat miehen maskuliinisuuden kannalta merkittävän itsenäisyyden menetykselle (Alex ym. 2008, 257). Erilaiset selviytymisstrategiat nousevatkin keskiöön tilanteessa, jossa miehen on kohdattava oman fyysisen suorituskykynsä hiipuminen. Selviytymisstrategiaa tarvitaan ennen kaikkea kelvollisena miehenä selviytymiseen, ja oman vajaavaisuuden kompensointiin. Hänninen (2006, 68) puhuu samasta ilmiöstä vanhojen miesten kohdalla. Ikääntymiseen liittyvät ruumiilliset ja toiminnalliset rajoitukset aiheuttavat sen, etteivät vanhat miehet kykene enää täyttämään maskuliinisuuden edellytyksiä. Hänninen (2006, 68) vertaakin vanhoja miehiä sairaisiin, vammaisiin tai potenssinsa menettäneisiin miehiin. Nämä edustavat miesten keskinäisissä hierarkioissa alisteisessa asemassa olevaa maskuliinisuutta, joka jää fyysiseltä suorituskyvyltään vajaavaiseksi. (Hänninen 2006, 68.) Mahdollisesti juuri tästä johtuen fyysisen suorituskyvyn merkittävän heikkenemisen myöntäminen on vaikeaa jopa hyvinkin vanhoille, 85-vuotiaille ja sitä vanhemmille miehille. (Alex ym. 2008, 456–457).

Connell (2005, 55) jatkaa aiheesta tuomalla esille, että tällaisessa tilanteessa yksi tyypillisistä reagoitavoista miehelle on muotoilla uudelleen maskuliinisuuden määritelmää siitä näkökulmasta, mikä ja millainen toiminta on edelleen mahdollista. Uudelleen määrittelyssä korostuvat kuitenkin edelleen perinteiset maskuliinisuuden vaatimukset, kuten tavoitteet itsenäisyyteen ja hallintaan. Myös Hänninen (2006, 72) korostaa vanhuuden tuoman toimintakyvyn heikkenemisen synnyttävän miehille riskin muista riippuvuuden aiheuttamasta häpeästä. Uudessa tilanteessa mies pyrkii siis neuvottelemaan maskuliinisuuden sisältöä uusiksi siltä pohjalta, millaisiin miehenä olemisen vaatimukseen hän sillä hetkellä on kykeneväinen. Tämä puhetapa on nähtävissä myös omassa aineistoissani, keski-ikäisten miesten argumentoidessa omaa maskuliinista suorituskykyään sen heikentymisestä riippumatta.

Fyysistä suorituskykyä koskevaa puhetta on haastatteluaineistossa paljon. Puheiden perusteella piirretty kuva itsensä fyysisesti aktiivisena esittämisen erittäin suuresta merkityksestä, oli kyse sitten urheilusuorituksista, ruumiillisia ponnistuksia vaativista töistä tai jopa akateemisesta työelämästä. Fyysiset suorituksen läpileikkaavat miesten puheita elämän eri osa-alueista ja niiden kautta tuotetaan maskuliinista omakuvaa. Yhdessäkään haastattelussa nämä teemat eivät jää taustalle, ja liikkumista ja muita fyysisiä suoritteita koskevat puhetaumat ovat hyvin yhteneväisiä. Miehet tuottavat puheissaan hyvin johdonmukaista jatkuvasti liikkeessä olevan ja fyysisesti pystyvän miehen maskuliinisuutta, joka ei jätä tilaa liikkumattomuudella tai remonttitöiden teettämiselle muilla. Tässä puhetavassa mies näyttäytyy ennen kaikkea fyysisesti suorituskykyisenä olentona,

jonka osaaminen, motivaatio ja kunto mahdollistavat monipuolisen ruumiillisen suoriutumisen. Muunlaista fyysisen toiminnan horisonttia puheissa ei kommentoida tai edes tunnisteta, joten miehen osaksi jää tässä puhettavassa jaksaa ja pystyä yhä uusiin fyysisiin ponnistuksiin.

Analyysissäni lähdän liikkeelle tarkastelemalla sitä, miten fyysiseen suorittamiseen liittyvät puhettavat muodostuvat diplomi-insinöörien puheissa työelämään liittyvissä aiheissa. Ansiotyön teemojen jälkeen siirryn kartoittamaan vapaa-aikaa ja kotitöitä leikkaavaa puhetta fyysisestä suorituskyvystä, nostaen esille erityisesti aihepiiristä voimakkaasti kumpuavan itsenäisen suorittamisen tärkeyttä korostavan diskurssin. Vapaa-aikaa koskevasta puheesta on luonteva siirtymä liikunnan ja urheilun teemoihin. Fyysisen suorituskyvyn merkityksen rakentumista tarkastelen aineistosta nousevan Cooper-diskurssin kautta. Analyysiluvun rakenne kerrosta tarkastelussa olevan hegemoniseen maskuliinisuuteen liitetyn fyysisen suorituskyvyn puhettavaa lähtien liikkeelle pilkahduksilla siitä, miten tämä miehinen ideaali tunkeutuu keskiluokkaisen tietotyöläisen puheisiin ansiotyöelämästä. Seuraavaksi esitän tulkintani siitä, kuinka haastatteluissa tuotettu miehinen fyysisen suorituskyvyn ihanne voimistuu puheiden siirtyessä pois toimistoympäristöstä kodin ja vapaa-ajan areenoille. Eräänlaisen saturaatiopisteensä suorituskyvyn puhettava saavuttaa liikkumista koskevassa puheessa, jossa suoritusrheilua merkityksellistetään jopa terveydentilaa koskevan kommentoinnin kautta. Näiden kolmen teeman kautta tapahtuneen tarkastelun jälkeen nostan vielä lyhyesti esille fyysisen suorittamisen puhettavassa esiintyvän homososiaalisen ulottuvuuden.

4.1 Työelämä

Vakiintuneen ymmärryksen mukaan työllä on merkittävä rooli maskuliinisen identiteetin muodostamisessa. Kilpailullisuuden kuuluessa maskuliinisuuden ydinalueeseen, myös työelämää on hahmotettu ennen kaikkea sellaisena miehisenä areenana, jossa jatkuvalla kilpailulla on merkittävä rooli. Työ luo siis tärkeät puitteet maskuliinisen suorituskyvyn esittelylle, ja työelämässä menestyminen on aina myös menestymistä maskuliinisuudessa. Kääntöpuolena tämä tarkoittaa luonnollisesti sitä, että työelämässä epäonnistuminen on kriisi maskuliinisuudelle. (Besen 2007, 257–258.) Kulttuuriseen kuvastoomme kuuluukin se, että miehen työelämässä tapahtuvaa sananmukaisesti henkensä kaupalla suorittamista voidaan pitää suoranaishana ylpeyden aiheena (Siltala 1994, 125).

Tutkielmani aiheena ei ole työelämän merkitys maskuliinisuuden rakentumiselle, vaan seuraavissa luvuissa tarkastelen sitä, millaisia fyysisen suorituskyvyn merkitystä tuottavia puhetapoja diplomi-insinöörimiehet muodostavat puhuessaan työelämästään. Connellin (2005, 55–56) mukaan IT-alan kehittyminen on osin uudelleen määritellyt tietotyötä maskuliinisen vallan ja kilpailun areenaksi perinteisen työväenluokkaisen, ruumiilliseen suoritukseen perustavan miehuuden rinnalle. Tästä huolimatta haastateltavien puheissa korostuvat tietopääoman merkityksen sijaan monenlaiset pyrkimykset liittää myös fyysisen suorituskyvyn tematiikkaa oman työelämäkontekstiin. Ruumiillisen työn horisontti on hyvin vahvasti läsnä haastateltavien määrittellessä työnsä raskautta, ja työssä suoriutumisen puhetta leimaa fyysisen suorituskyvyn sanasto. Vaikka tietoyhteiskunnassa tiedolle onkin annettu aivan uudenlainen merkitys ja valta (Bauman 1996, 97–98), muodostuu haastateltavien puheista käsitys, jossa tietotyöläisen työ ei vielä itsessään näyttäyty maskuliinisena suorituksena, vaan kuvaa vahvistetaan perinteistä fyysisen suorituskyvyn tematiikkaa tukevien puhetapojen kautta.

4.1.1 Työn raskaus

Fyysinen työ ja siitä suoriutuminen ovat perinteisen maskuliinisuuden ydinaluetta. On kuitenkin kiinnostavaa, että myös diplomi-insinöörien puheissa työn kuormittavuuden arviointi näyttäytyy suhteessa fyysiseen rasitukseen. Henkilökohtaisesti koettu työn raskaus ei puheissa asetu vertailuasemaan suhteessa oman työpaikan tilanteeseen, henkilökohtaiseen työhistorian tai muiden saman ammattikunnan jäsenten työtehtäviin. Työn rasittavuus esiintyy puheissa aina suhteessa miesvaltaisiin perinteisen teollisuuden ammattikuntiin, kuten *konepajojen* työntekijöihin ja *levyseppähitsareihin*. Diplomi-insinöörien tietotyön tehtävät saavat puheissa vertailuhorisonttinsa hyvin erilaisesta maisemasta, tyyppillisesti työväenluokkaisista ja perinteistä maskuliinisuutta edustavista ammateista.

K: Sä oot täällä taustatietolomakkeessa sanonu, että sä pidät työtäs melko kevyenä, mitä sä ajattelit kun sä vastasit näin?

V: Niin tää ei oo siis niinkun fyysisesti raskasta. Että kyllä tässä on taas tapahtunu aika paljo kaikenlaista, joka on itse asiassa tuonu ainaki tilapäistä stressin aiheetta. [...] Kun mä oon johtotehtävissä niin joudun aika paljon keskittyyn organisaation

eteenpäin viemiseen. Mutta mä ajattelin sen justiin sen fyysisen kuormittamisen kannalta lähinnä.

Yllä olevassa lainauksessa tulee hyvin ilmi, kuinka *johtotehtävistä* ja koko *organisaation eteenpäin viemiseen* liittyvistä vastuista huolimatta oman työn luonne peilautuu puheessa vain fyysisen rasittavuuden kautta. Haastatteluissa korostuukin Connellin (2005, 55–56) esittämä ajatus siitä, kuinka keskiluokkaisten miesten taitojen varaan rakentunut rooli uhkaa heidän maskuliinista ruumiillisuuttaan perinteisessä fyysiseen voimaan nojaavassa jaottelussa. Ajatus- ja näyttöpäätetyö merkityksellistetään lähes automaattisesti kevyenä, työtehtävien vastuista ja niiden tuomasta stressistä huolimatta.

V: (...) Kyl totta kai henkistä kuormittavuutta oli sitte tietysti ollu, mutta ei...

K: Niin, joo elikkä siis tavallaan sä suhteutit sitä siihen ruumiilliseen rasittavuuteen.

V: Ihan pelkästään joo

V: Siis mä ajattelin raskasta sillä tavalla, että, mä en oo fyysisen työn tekijä, mikään duunari, joku levyseppähitsaaja esimerkiks.[...] jonka työ on ihan oikeesti fyysisesti raskasta. [...] Mutta, sitten taas henkisesti raskasta.

Vaikka työn fyysisen puolen arviointi onkin puheissa keskiössä, nousevat myös henkiseen kuormittavuuteen liittyvät tekijät esille. Työtehtävistä voidaan tuottaa kuvaa myös henkisesti raskaina, mutta tämäkään ei tapahdu ilman vertailuasemaa fyysiseen työhön. Puheessa käytetty ilmaus levyseppähitsaajan työstä *ihan oikeesti* fyysisesti raskaana asettaa aiemmin tehdyn arvion työn henkisestä raskaudesta ikään kuin uudelleen arvioitavaksi. Puheesta muodostuu eräänlainen puolustelu sille, että vaikka oma työ ei ole oikeasti fyysisesti raskasta, se voi olla sitä henkisen kuorman kautta. Henkisen työn raskaus ei kuitenkaan asetu puheessa itsestään selväksi ja ongelmattomaksi ilmiöksi, vaan sen olemassa olo vaatii taustalleen perustelun ja puolustuksen. Fyysisen suorituskyvyn merkitystä korostavassa puhettavassa (ansio)työn raskaus rakentuukin oikeutettuna vasta sitten, kun se on myös ruumiillisesti kuluttavaa.

4.1.2 Suoriutuminen työssä

Suorituskyvyn säilyminen työelämän kontekstissa näyttäytyy puheissa hyvin tärkeänä ja merkityksellisenä asiana. Kaikkeen, mikä voi johtaa sen kyseenalaistamiseen omista tai muiden ihmisten silmissä suhtaudutaan voimakkaalla huolella, ja jopa pelolla. Näin ollen hegemoniseen maskuliinisuuteen liitetty avun pyytämisen ja vastaanottamisen ongelmallisuus nousee esille myös työelämästä puhuttaessa. Miehet tuottavat haastatteluissa kuvaa työelämästä yhtenä suorituskyvyn areenana, jolla myös ikääntyvän miehen roolina on pystyä ja kyetä yhä uudestaan ja uudestaan. Kiinnostavana havaintona esille nousee tietynlainen fyysisen suorituskyvyn sanastoa lainaava tapa kuvata itseään työntekijänä.

V: Kyl mä tunnen olevani ihan täynnä virtaa. Mun on vaikee kuvitella et mä en olis pätevä, pystyvä tai tarpeeks energinen ja kyl mä, myöskin, tietotekniikan, automaatiotekniikan asioista mielestäni ymmärrän, ihan sillä tavoin riittävästi, että pysyn niin kun nuorempienkin mukana.

Ikääntymiseen liittyvä suorituskyvyn madaltuminen ei nouse haastatteluissa esille ainoastaan esimerkiksi liikunnan ja fyysisten ponnistusten kautta, vaan keskeisesti myös työelämän teemoihin kytkettynä. Työelämässä suoriutumista koskevaa puhetta ovat korostaneet haastattelukysymyksissä tehdyt valinnat. Esimerkiksi tiedusteltaessa mahdollisia ajatuksia eläkkeelle siirtymisestä tai omasta työssä jaksamisesta, on työelämän suorituskykyyn liittyvä puhe hyvin voimakkaasti läsnä. Miesten puheissa oma suoriutuminen ja suorittaminen työelämässä ovat edelleen erinomaisella tasolla. Puheissa nousevat esiin erilaiset dynaamisuutta ja kyvykkyyttä korostavat ilmaisut, kuten *täynnä virtaa, viriili, energinen, aktiivinen ja tehollinen*. Omaa jaksamista ei haastatteluissa juurikaan kyseenalaisteta, vaikka sen ymmärretään olevan jollain tapaa suurennuslasin alla nuoria ihmisiä vilisevillä työpaikoilla, ja nuoruutta ihannoivassa länsimaisessa kulttuurissa. Puheenvuoroissa kommentoidaankin aktiivisesti omaa työelämäkelpoisuutta suhteessa nuorempiin työntekijöihin.

V: Mä oon aika moneen yllättäväänkin asiaan pystynyt mielestäni tuomaan näkökantoja, sillä kokemuksella ja laaja-alasella tuntemuksella, mikä mulla nyt on. Et siinä mielessä, mä luulen että mut on hyväksytty, vaikka onkin tämmönen, vanhan polven edustaja, niin pystyn niinkun, olemalla aktiivinen ja, avoin ja viemällä sitä asiaa eteenpäin.

Haastatteluissa muodostuu hyvin vahvasti miesten yhteisesti jakama näkemys siitä, kuinka he ovat tietoisia omasta ikääntyvään työntekijän statuksestaan. Tätä statusta ja siihen liitettäviä määreitä vastaan käydään puheen tasolla voimakasta kamppailua. Oman suorituskyvyn erittely asettuu puolustusasemiin, ja suorittamisen merkitystä rakentavaa puhetapaa värittää jopa eräänlainen todistamisen taakka. Tämä teema yhdistää sekä eläkesuunnitelmia että työssä jaksamista koskevaa puhetta. Kysyttäessä ajatuksia siitä, ovatko miehet pohtineet esimerkiksi ideaalia ikää eläkkeelle jäämiselle, puheenvuoroissa korostuu ajatus siitä, että oma työura ei ole vielä eläkepohdintojen vaiheissa. Vaikka esimerkiksi eläkesäästämistä ja työuran jälkeisen elämän suunnitelmista puhutaankin aktiivisesti, herättävät kysymykset näiden ajankohdista oman pystyvyyden ja suoriutumisen puhettavan. Oma työelämän suorituskyky näyttäytyy puheissa vahvana, ja työuran pituus voidaan nostaa esille myös suorituskykyä vahvistavana tekijänä.

V: Kyl mä tunnen itteni täysin, sanotaanko viriiliksi, että mulla on energiaa työntekoon kyllä. [...] Mä uskon, että jos, terveys jatkuu hyvänä, niin mul on tässä, kymmenen vuotta ainakin tehollista työaika.

Jo edellä mainitut kyvykkyyden ilmaisuun käytetyt termit kuten *energinen* ja *aktiivinen* ovat tyyppillistä sanastoa puhuttaessa fyysisestä suorituskyvystä. Näiden käsitteiden sisältö voidaan nähdä kokonaisvaltaisempana suorituskyynä, kuin pelkästään ajatustyössä tarvittavan henkisen kapasiteetin vahvuutena. Miesten puheisiin omasta työelämässä suoriutumisesta siirtyy siis hyvin kitkattomasti myös fyysisen suorituskyvyn kuvailussa käytettävä terminologia. Puheenvuoroissa kyvykäs työntekijä ei ole ainoastaan idearikas tai kokenut, vaan hän on ikään kuin maskuliinista suorituskykyä uhkuen *täynnä virtaa* ja *virii*. Vaikka puheen konteksti onkin asiantuntija-ammattissa toimiminen, tulkitsen hegemonisen maskuliinisuuden vaatimien miehenä olemisen fyysisten suoritusten olevan hyvin voimakkaasti läsnä.

Avunpyytäminen työtehtäviä koskevissa kysymyksissä esitetään erityisen vaikeana, sillä se kuvataan riskinä oman riittämättömyyden tunnustamisesta. Riittämättömyys voidaankin ymmärtää myös suorituskyvyn kautta ajatuksena siitä, ettei henkilö kykene suoriutumaan hänelle kuuluvista työtehtävistä.

K: Siis mikä siinä on se mikä pelottaa?

V: Niin kai siinä sitten joku semmonen oma riittämättömyys että mää en nyt sitten, ja näyttää toisille että mää en nyt osaakaan, että vaikka mä osaankin tän ihan hyvin, eikä se avunpyyntö johdu siitä.

Avunpyytämiseen liittyvä pelko on epävarmuutta siitä, että oman osaamattomuuden joutuisi myöntämään, niin itselleen kuin työyhteisöllekin. Haastatteluissa rakennetaan kuvaa työelämässä tapahtuvasta avun pyytamisestä ja antamisesta ennen kaikkea oman validiteetin näkökulmasta. Mikäli apua pyytää, se voidaan joko omasta tai muiden mielestä tulkita osoitukseksi henkilön osaamattomuudesta. Omassa tai jonkun muun päässä herännyt ajatus siitä, ettei osaa tarpeeksi tai kykene suoriutumaan työtehtävissään piirtyy puheessa tilanteeksi, johon joutumista halutaan välttää. Avunpyytäminen näyttäytyy siis puheessa erityisen vaikeana johtuen siitä, että se saattaa asettaa miehen suorituskyvyn kyseenalaiseksi.

V: Se taas johtaa siihen väärään lopputulemaan, et sä oot hylkiö, sä et suoriudu tehtävistä. Et tätähän ei saa näyttää.

Yllä olevassa lainauksessa piirtyy kuva, joka esittää työelämässä tapahtuvan suorituskyvyn suoran tai epäsuoran arvioimisen erityisen kohtalokkaana. Puhuttaessa ikääntyvän työntekijän mahdollisuuksista vähentää hänelle kertyneitä vastuita ja työtehtäviä uusien kuormitusten sijaan, nousee esille pelko väärän viestin lähettamisestä. Tässä yhteydessä maskuliinisen suorituskyvyn ihanne näyttäytyy erityisen ankarana; mies, joka ei suoriudu tehtävistään on *hylkiö*. Hylkiö on sanana hyvin voimakas, ja pitää sisällään erittäin vahvan epäonnistumisen ja kelpaamattomuuden taakan. Esimerkiksi Suomen kielen perussanakirja (1996) määrittelee hylkiön halveksittuna ihmisenä. Puheenvuorossa sellaisen henkilön kohtalo, joka ei suoriudu tehtävistään, näyttäytyy siis suorastaan armottomana. Loppukaneetti *et tätähän ei saa näyttää* voidaan tulkita kahdella tapaa. Toisaalta oman mahdollisen suoriutumattomuuden esille tuominen voi olla kohtalokasta, sillä siitä saattaa seurata hylkiön status. Toinen näkökulma on se, että työelämässä tulisi viimeiseen asti välttää tilannetta, jossa (ikäntyvälle) työntekijälle syntyy vastuiden vähentymisen myötä (väärin)käsitys omasta suoriutumattomuudestaan.

V: Ne näyttää niinkun kauheen ankeilta semmoset kaverit jotka odottelee vaan ja jotain raapustaa. Niillä ei ollu mahdollisuutta työelämässä toteuttaa itteensä, niin se energia, luovuus ja kaikki muu innostus, niin se siirty sitte johonki, autojen rassaukseen, veneilyyn, kalastukseen tai tommoseen. Tää oli tämmönen mun mielestä työelämän paradigma Suomessa. Niiden ei anneta minkäänlaista taloudellisia mahdollisuuksia tai mitään päätösvaltoja työntekijäpuolella. Mutta siviilimaailmassa ne rakentaa taloja ja ottaa hirveitä riskejä ja lainoja, käsittelee niinkun satojen tuhansien omaisuuksia.

Työelämä esiintyy puheissa keskeisenä näyttämönä miehelle itsensä toteuttamiselle. Sellaisen miehen osa, jolla ei ole ollut tätä mahdollisuutta työelämän puitteissa, piirtyy yllä olevassa lainauksessa hyvin *ankeaksi*. Tulkitsen työssä suoriutumisen puhettavan rakentavan kuvaa siitä, kuinka ensisijainen areena miehen *energian, luovuuden ja innostuksen* kanavoimiselle löytyy työelämän parista. Mies, joka ei voi toteuttaa itseään työssään ajautuu ainoastaan *raapustamaan* jotain, ja hän joutuu suuntaamaan kaiken miehisen potentiaalin ja viriliteettinsä jonnekin muualle. Niin sanottu siviilimaailma astuu maskuliinisen suorittamisen päänäyttämöksi siinä vaiheessa, kun verhot sulkeutuvat työelämän puolella. Miehen tärkein tehtävä on suorittaa ja suoriutua työssään, mutta mikäli siihen ei anneta mahdollisuutta, hän voi hankkia kannuksensa maskuliinisessa suorittamisesta myös muilla tavoin. Talojen rakentaminen, autojen *rassaus* ja veneily ovatkin haastatteluissa hyvin usein toistuvia teemoja, ja edustavat seuraavassa luvussa käsiteltyä muun elämän suorituskyvyn korostamisen puhetapaa. Vaikka työelämä onkin miehen merkityksellisin suoriutumisen areena, jää hänelle eräänlainen takaportti jonka avulla voi myös osoittaa olevansa mies, työelämäkontekstista riippumatta. Työelämän ulkopuolella näytöt maskuliinisuudesta on mahdollista antaa myös fyysisen suorittamisen areenoilla.

4.2 Kotityöt ja vapaa-aika

Moision & Arnouldin & Gentryn (2013, 298–299) mukaan maskuliinisuuden rakentumista on perinteisesti tarkasteltu lähinnä kodin ulkopuolisissa ympäristöissä kuten työelämän, julkisen vallan ja mediakuvastojen kautta. Palkkatyön areenat ovat eräs keskeisimmistä maskuliinisuuden tuottamisen kanavoista, mutta työmarkkinoiden muutos on tuonut haasteita siihen, miten todistaa oikeanlaista miehisyyttä työtehtävien kautta. Keskiluokkaisen miehen rooli on 1900-luvun kuluessa ja viimeistään 2000-luvulle siirryttäessä rakentunut yhä enemmän taitojen varaan. Uusi informaatioteknologia edellyttää paljon näppäimistön ääressä tehtävää istumatyötä, joka on perinteisesti mielletty naisten työksi. (Connell 2005, 55–56.) Moision ym. (2013, 301) tarkastelevat samaa ilmiötä todetessaan, että ylempien luokkien miehille palkkatyöhön liittyvät ammatilliset kokemukset saattavat laukaista maskuliinista identiteettiä ravistelevia konflikteja, oman ammatin sisällön ja rutiineiden ollessa ristiriidassa perinteisten miesten ja työelämää koskevien käsillä tekemisen ideaalien kanssa.

Tarkastellessaan kotona tehtävien remonttien ja muiden vastaavien DIY (do-it-yourself) -töiden merkitystä maskuliinisuuden rakentumiselle, Moisio ym. (2013, 298–299) käyttävät käsitettä *domestic masculinity* ymmärtäen sen kiinnittävän huomionsa siihen, miten identiteettiä rakennetaan *kodin sisällä olevan miehisen alueen kautta*. Akateemisten tietotyöläisten työtehtävät ovat usein sellaisia, joiden tulokset eivät käytännössä materialisoidu. Näille miehille innokkuus kotona tehtäviin DIY-töihin voi tarjota vastapainoa tietotyön painottamalle abstraktille osaamiselle ja henkiselle kuormitukselle. Lisäksi jo edellä mainittu tietotyötä tekevän miehen rooliin liittyvä ristiriita oman työn sisältöjen ja kulttuurisissa vahvasti elävien käsillä tekemisen ideaalien välillä vaikuttaa siihen, millaiseksi tietotyötä tekevien miesten kotoinen maskuliinisuus muodostuu. (Moisio 2013, 299, 301.)

Connell (2005, 55–56) on todennut tämän työmarkkinoiden historialliseen kehitykseen liittyvän murroksen tarkoittavan muutoksia myös maskuliinisuuden ja tietoteknologian väliselle suhteelle. Keskiluokkaiset miesruumiit, jotka perinteisessä fyysiseen voimaan nojaavassa luokkajaottelussa ovat tulleet väheksytyiksi, saavat voimilleen nykyään vahvistusta modernin tietoteknologian kautta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että keskiluokkainen(kaan) maskuliinisuus olisi jotain kiinteää ja pysyvää, työväenluokkaiselle maskuliinisuudelle vastakkaista. (Connell 2005, 55–56, 80.) Tämä tulee näkyviin myös Moisio ym. (2013, 306) havainnossa, jonka mukaan itsensä käsistään käteviksi kokevat akateemista tietotyötä tekevät miehet näkevät tämän olevan ominaisuus, joka vahvistaa heidän asemiaan loputtomassa miehuuden tunnustamisen kilpailussa. Tutkimuksessa korostuikin tietotyötä tekevien miesten ajatus siitä, että ne miehet, jotka osaavat tehdä erilaisia kotiympäristöön liittyviä käytännön töitä, ovat maskuliinisempia kuin heidän valkokaulusvastinparinsa. (Moisio 2013, 306–307.)

Tulkitsen omassa aineistossani korostuneen kotityö-teeman olevan kytköksissä edellä esitettyyn ilmiöön. Diplomi-insinöörien työelämän pitäessä sisällään runsaasti perinteisesti ei-maskuliiniseksi ymmärrettyä näppäimistön äärellä istumissa, nousevat erilaiset kotityöt ja DIY-askareet uudenlaiseen rooliin maskuliinisen minäkuvan tuottamisessa. Koti ja kotityöt muodostuvat siis ansiotyöelämän sijaan paikaksi, jossa on mahdollista antaa näyttöjä omasta fyysisestä suorituskyvystä. Ymmärrän haastatteluissa korostuneen hyvin voimakkaan itsenäistä pärjäämistä ja avun pyytämisen ongelmallisuutta tuottavan puhettavan tätä taustaa vasten. Kodin ja kotitöiden ollessa tietotyöläiselle merkittävä areena maskuliinisuuden edellyttämien fyysisten ominaisuuksien esittelylle, näyttäytyvät avun pyytäminen ja sen vastaanottaminen tulkintani mukaan maskuliinista minäkuvaa vaarantavina tekijöinä.

4.2.1 Itsenäisen pärjäämisen eetos

Erilaiset itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen liittyvät teemat nousevat toistuvasti esille tarkasteltaessa hegemonisen maskuliinisuuden sisältöjä. Hegemonisen maskuliinisuuden luoma ihannekuva miehestä on ehdottomasti muista riippumaton ja itsenäiseen elämään kykenevä. (Esim. Grönfors 1994, 67.) Hänninen (2006, 72) kuvaakin ikääntyvän miehen toimintakyvyn heikkenemistä erityiseksi riskiksi hegemonisen maskuliinisuuden toteutumiselle. Muista riippuvaiseksi joutuminen aiheuttaa miehelle suurta häpeää, sillä silloin joutuu myöntämään sekä itselleen että muille, ettei kykene enää täyttämään mieheyden mittoja. Muiden autettavaksi, ja sitä myöten epäitsenäiseksi päätyminen mutkistaa siis koko suhdetta miehenä olemiseen ja maskuliinisuuteen, ja pakottaa määrittelemään uudestaan omaa paikkaansa miehenä. (Hänninen 2006,72.)

Kokemus oman autonomian menetyksestä voi olla seurausta hyvin erilaisista tilanteista, ja maskuliininen oman elämän herruus saattaakin joutua monin tavoin uhatuksi. Eräs perinteinen riski miehisen itsetunnon kolaukselle on Juha Siltalankin (1994, 443–444) kuvaama työttömyyden mukanaan tuoma valtava häpeä kyvyttömyydestä vastata omasta ja perheen taloudesta. Työelämässä tukevasti kiinni olevien diplomi-insinöörien puheissa oman pärjäämisen korostaminen ja voimakas itsenäisyyden tavoittelu tulevat erityisen vahvasti esille erilaisista ruumiillisista kotitöistä puhuttaessa. Menestyminen ansiotyön parissa ei vielä riitä suojaamaan miestä maskuliinisuudessa epäonnistumisen häpeältä, vaan jaksaminen ja pystyminen kodin ympäristöön liittyvissä DIY-askareissa nousevat itsensä maskuliinisena esittämisen keskiöön.

V: Ei voi vaan näyttää sitä heikkoutta

Kuten jo aiemmin olen nostanut esille, fyysisessä työssä suoriutuminen on perinteisesti ymmärretty ennen kaikkea työväenluokkaista maskuliinisuutta määrittäväksi tekijäksi. Vaikka akateemisina ammattilaisina diplomi-insinöörien tärkein valtti työmarkkinoilla liittyy taitoihin, ei tämä ainakaan puheissa tarjoa heille suojaa maskuliinisilta ruumiillisessa työssä pärjäämisen velvoitteilta. Tulkitsen näissä miesten DIY- ja kotitöitä koskevissa puheissa esiintyvän oman ruumiin suorituskykyä korostavan puhutavan kertovan siitä, että keskiluokkaisen ajatustyön tekijälle lankeaa työelämän ulkopuolella merkittävä todistamisen taakka ruumiinsa maskuliinisesta validiteetista. Työväenluokkaisissa ammateissa fyysisistä työtehtävistä selviytyminen tulee todistetuksi jo työelämän kontekstissa, ja Moisio ym. (2013, 298) ovatkin todenneet, että matalammin koulutetuille miehille kotityöt tulevat verratuiksi työpaikkaan eivätkä ne tarjoa samanlaista mahdollisuutta maskuliinisen minäkuvan rakentamiseen kuin ylempien luokkien miehillä. Diplomi-

insinöörien edustamille siistien sisätöiden tekijöille ruumiillisen työn kannukset on hankittava muualta, ja tietotyöläisen tehtäväksi jääkin siis lunastaa maskuliiniset fyysisessä työssä onnistumiset ansiotyön ulkopuolella; kotona, mökeillä ja autotalleissa.

V: Ei. Ei. Ei, ei, ei, ei. Ei ei, et kyl mul niinku fysiikka on siinä kunnossa ettei siitä oo kiinni yhtään. Enemmän se on sitten jos jotain remonttia tekee ja, niin sanotusti osaaminen loppuu kesken, sitten tarvitaan joku jolla on spesiaaliosaamista mitä itte ei osaa.

V: Ei, ei oo semmosia että ennen on jotain jaksanu tehdä ja nyt tuntus että mä en jaksa enää tai että jonkun täytyy auttaa siinä niin ei, ei, ei.

Yllä olevissa lainauksissa korostuu hyvin voimakkaasti oman ruumiin suorituskykyisenä esittämisen puhetapa keskusteltaessa erilaisista fyysisiä ponnistuksia vaativista arkiaskareista. Haastatteluissa esille tuotu kysymys siitä, että ikääntyminen olisi vaikuttanut heikentävästi vaativistakaan fyysisistä töistä suoriutumiseen, aiheuttaa puheessa hyvin vahvan kieltoreaktion. Ei-sanojen ryöppy näyttäytyy lähes järkytysensekaisena torjuntana sille, että haastatteludialogissa avautuu mahdollisuus fyysisessä suorituskyvyssä iän myötä ilmenneiden puutteiden myöntämiselle. Oman *fysiikan* toimivuuden kuvaaminen saakin suorastaan pakonomaisen kaiun, joka yhdistyy hyvin vahvasti avuntarpeen kieltämiseen. Tässä suorituskyvyn riittävyttä kuvaavassa puhetavassa rakennetaan kuvaa omasta ruumiista täysin jaksavana ja pystyvänä, ja näiden asioiden merkittävyys näyttäytyy hyvin suurena. Huomionarvoisena pidän myös sitä, että tietotyöläisen on helpompi puheessaan käsitellä ajatusta omien taitojen riittämättömyydestä kuin mahdollisesta ruumiillisesta suoriutumattomuudesta. Remonttistöiden kontekstissa jopa *oman osaamisen loppuminen* on mahdollista esittää ilman voimakasta ympäröivää argumentaatiota, mutta fyysisen suorituskyvyn kohdalla samanlainen puhe näyttäytyy tulkintani mukaan vaikeampana.

4.2.2 Avunpyytämisen vaikeus

Vapaa-ajan ja kotitöiden puitteissa kohdattavista fyysisistä töistä puhuttaessa avun pyytämisen vaikeus korostui selvästi työelämäpuhetta enemmän. Tähän voivat vaikuttaa haastattelukysymyksiin liittyvät valinnat, mutta pidän mahdollisena myös sitä, että itsenäisen

pärjäämisen tärkeys ja avunpyytämisen ongelmallisuus korostuvat erityisesti fyysisen jaksamisen teemoissa liikuttaessa. Kuvaukset avun pyytämisestä tai sen vastaanottamisesta eivät itsessään edusta fyysisen suorituskyvyn puhetapaa, mutta tulkitsen niiden kautta rakennettavan kuvaa siitä, kuinka merkittäväksi oman suorituskyvyn esittäminen muodostuu.

V: Vaikeeta se on ihan täysin. (M)eijän suvun miehet on ollu kaikki samanlaisia että apua on pyydetty vaan sillon kun on ollu se äärimmäinen hätä ja oikeesti tarvittu, yksin ei oo pärjänny. Jotain semmosta tekee ettei nyt kerta kaikkiaan voi, niinku laittaa jotain telinettä seinään et sä et kerta kaikkiaan voi yksin sitä laittaa. Että toisen on pidettävä toisesta päästä kiinni.

Hegemonisen maskuliinisuuden sisältämät ruumiillisen suorituskyvyn ja itsenäisen pärjäämisen vaatimukset yhdistyvät hyvin selvästi miesten puheissa fyysisten askareiden hoitamisesta. Riippumattomuus ja ilman apua pärjääminen rakentuvatkin yhdeksi keskeisimmistä tekijöistä fyysisiä ponnistuksia vaativista kotitöistä puhuttaessa. Yllä olevan lainauksessa puhe siitä, kuinka *apua on pyydetty vaan kun on ollut se äärimmäinen hätä* rakentaa kuvan, jossa maskuliininen suoriutuminen näyttäytyy ratkaisevan tärkeänä ja viimeiseen asti puolustettavana tekijänä. Suorastaan dramaattinen ilmaus *äärimmäinen hätä* linkittyy puheessa kuvaukseen tilanteesta, jossa ollaan laittamassa *jotain telinettä seinään*. Tulkitsen tässä hegemonisen maskuliinisuuden vaatimuksia lunastavan miehen roolin rakentuvan puheessa *äärimmäisessä hädässä* olevaksi, mikäli hän ei kykene suoriutumaan käsillä olevasta fyysisestä työstä yksin. Tämä siitäkkin huolimatta, että suoritettava työtehtävä olisi todettu *kerta kaikkiaan* vaikeaksi hoitaa yksin.

V: Et tavallaan sä samalla myönnät siinä itselles että mä en enää pysty tähän ja ehkä se itselleen myöntäminen on se kova kynnyks. Ja kyllähän tavallaan että paljastaa muille, et mä en pysty niin se on varmasti jonkinlainen kynnyks. Et kyllä mäkin ittestäni tunnistan että välillä kun jotain asiaa teen että vaikka siin on porukka, vävykokelaita paikalla ja muuta niin mä teen silti itte.

Kysyttäessä mahdollisia syitä avun pyytämisen vaikeuteen, korostuvat miesten puheissa hegemoniselle maskuliinisuudelle hyvin tyypilliset pystymisen ja kykenemisen ihanteet. Hegemoninen maskuliinisuus edellyttää miehiltä kamppailua, ei ainoastaan muita miehiä ja heidän suorituksiaan, vaan myös omaa itseään vastaan. Pyrkimys menestyä hegemonisen maskuliinisuuden ihanteissa luo miehille jatkuvan itsensä voittamisen tarpeen. Tässä tavoitteessa on epäonnistuttu, mikäli mies joutuu myöntämään ennen kaikkea itselleen, että *mä en enää pysty tähän*. Tulkintani

mukaan juuri minä ja oma koettu miehisuus piirtyvät miesten puheissa tärkeimpänä kontekstina maskuliinisuuden rakentamiselle. Huoli muiden reaktioista oman pystyvyyden kysymyksiin on myös läsnä, mutta keskeinen perspektiivi piirtyy miehen omassa suhteessa maskuliinisuuteensa sillä *se itselleen myöntäminen on se kova kynnyks.*

Vaikka avun pyytämistä ja vastaanottamista käsitelläänkin haastatteluissa ennen kaikkea oman kokemuksen näkökulmasta, löytyy myös muita miehiä koskevalle avun pyytämisen -puheelle sijaa. Omista iäkkäistä miessukulaisista rakennetaan puheissa hyvin voimakkaasti maskuliinista kuvaa juuri auttamiseen liittyvien kysymysten kautta. Isät ja appiukot tulevat kuvatuiksi miehinä, jotka ovat onnistuneet vanhaksi -tai jopa loppuun- asti pitämään kiinni itsenäisestä pärjäämisestään. Selviytyminen ilman muiden apua on vaatimus, joka ei puheissa jätä rauhaan edes ikääntynyttä miestä. Päinvastoin ikääntyneelle miehelle oma autonomia voi nousta jopa hegemonisen maskuliinisuuden viimeiseksi linnakkeeksi, kun muut miehisen taistelun meriitit ovat yksi kerrallaan karsineet muistojen asemaan. Aineiston keski-ikäiselle miehelle selvästi itseään iäkkäämmän miehen kieltäytyminen hyvää tarkoittavista avun tarjouksista esiintyy puheissa arvostusta herättävässä sävyssä.

V: Mun, isäni täyttää 80 tossa, kyl tähän asti hän on tehny kaikki itte ja kyl siel on paljon semmosii hommii, mihin ne hyvin ois voinu ottaa apua, niin ei oo ottanu.

Toisaalta, ehkä on sitte pysyny kunnossakin kun on koko ajan tehny.

Vaikka kyseessä olisi työ tai tilanne, johon apua *hyvin ois voinu ottaa*, piirtyy avusta kieltäytyminen ongelmattomana asiana. Miehet eivät puheissaan kommentoi esimerkiksi riskejä, joita iäkkäämpien miesten omatoimiseen talon ylläpitoon saattaisi sisältyä. Vaikka niin sanotusta *saappaat jalassa* työn keskeltä lähtemisestä puhutaankin muissa yhteyksissä, eivät omaan lähipiiriin kuuluvien iäkkäiden miesten sitkeät itsenäisyyden tavoittelut esiinny puheissa millään lailla keskustelulle avoimina. Tällainen toiminta voidaan kuvata päinvastoin kannattavaksi, sillä vielä niin sanotussa kolmannessa iässä jatkuvan ruumiillisen suorittamisen toiston arvellaan niin sanotun kunnossa pysymisen kautta parantavan terveydellisiä edellytyksiä. Lähes järeäpäisenä esitetty itsenäisen pärjäämisen tarve saattaa siis kääntyä puheissa miehen ja maskuliinisuuden näkökulmasta kannatettavaksi tavaksi toimia. Tulkinnassani avun vastaanottamista ei esitetä ainoastaan miehelle vaikeana asiana, vaan se on mahdollista myös rationalisoida puheissa hyödylliseksi.

V: Et sit on tietyst semmosia töitä kun meilläkin on valtava tontti jos on hirmusen suuret lumityöt, niin se menee sitten ehkä nuorellekin vähä yli limitin.

Vaikka fyysisiin askareisiin liittyvän avun vastaanottaminen ja ennen kaikkea sen pyytäminen kuvatuiksi erittäin ongelmallisina, nousevat miesten puheissa esille myös sellaiset poikkeustilanteet joissa itse tekemisestä voidaan oikeutetusti poiketa. Yllä olevassa lainauksessa on tulkintani mukaan kiinnostavaa se, miten mahdollisuus omien fyysisten rajojen tunnustamiselle paikantuu suhteessa nuoremman (miehen) suorituskykyyn. Omien rajojen voidaan kuvata tulevan vastaan, mikäli tämä on mahdollista esittää iältään nuoremman miehen suorituskykyyn verraten. Puheessa rakentuu ajatus siitä, että oman suorituskyvyn riittämättömyys on ongelmattomampaa myöntää tilanteessa, jossa sama riittämättömyys koskee myös muita miehiä. Tulkitsen tämän kertovan siitä, että miehinen suorituskyky on mahdollista kuvata rajallisena, mikäli sillä ei ole vaarana asettua muita alemmaksi. Tällaisessa puhettavassa mahdollisuutta maskuliinisen kilpailun häviämislle ei jätetä, ja näin ollen sen käyttäminen on turvallista.

V: En mä oo sitä pyytämistä ikinä nolostellu, kun oon sitten valikoinu vähän sen mukaan että keneltä kysyy.

Avunpyytäminen voidaan puheessa mahdollistaa myös ikään kuin taktikoimalla sen suhteen, kenelle pyyntö esitetään. Itsensä maskuliinisena esittämisen vaatimus ei tässä yhteydessä näyttäytyy yhtä ankarana aina ja kaikissa tilanteissa, tai kaikkien ihmisten kanssa toimiessa. Oma maskuliinisuutta voidaan lainauksen mukaan suojata *valikoimalla* sitä, keneltä apua on kysymässä. Avunantajien *valikointi* näyttäytyy tärkeänä prosessina. Puheessa esiintyvä *nolostelu* viittaa siihen, että avunpyytäminen esitetään lähtökohtaisesti häpeälle alttiina asiana. Tulkitsen tämän olevan yhteydessä aiemmin esiteltyihin näkemyksiin siitä, kuinka hegemonisessa maskuliinisuudessa epäonnistuminen on omiaan tuottamaan miehille hyvin voimakasta häpeää -ja mahdollisesti vieläpä hyvinkin vakavilla seurauksilla- (Valkonen ym. 2012). Mies, joka joutuu pyytämään apua ruumiillisiin työtehtäviin, epäonnistuu maskuliinisuudelle keskeisessä itsenäisen pärjäämisen ihanteessa, ja on ikään kuin tuomittu tuntemaan häpeää ja *nolostelua*. Itsensä voi kuitenkin vielä neuvotella ulos nolostelusta suorittamalla valikointia sen suhteen, kenelle epäonnistumisensa paljastaa.

4.3 Liikunta ja urheilu

Miehisyyden ja urheilun sosiologiaa tutkinut Arto Tiihonen (2002, 255) on esittänyt, että fyysisen suorituskyvyn kentistä juuri urheilun ja hegemonisen maskuliinisuuden välinen liitto on saumaton.

Tiihonen (2002, 255) nimittääkin urheilua *hypermaskuliiniseksi* elämänalueeksi. Connell (2005, 54) puolestaan on kiteyttänyt urheilun olevan eräänlainen maskuliinisuuden ruumiillistuma. Urheilu tukee hegemonista maskuliinisuutta, ja urheiluun liitettävät periaatteet ovat samoja, jotka toistuvat myös hegemonisen maskuliinisuuden periaatteissa. Oikeaksi mieheksi vihkiydytään urheilusaavutusten kautta, ja modernin maailman miehinen initaatoriitti suoritetaan juuri urheilukentillä. Näin ollen oikea miehisuus on aina myös oikeaa urheilullisuutta. (Tiihonen 2002, 255.) Connell (2005, 35) on käsitellyt samaa teemaa todetessaan maskuliinisuuden ja urheilun välisen suhteen olevan tärkeä muun muassa siksi, että juuri urheilun kautta miehet pääsevät sisälle organisoituihin instituutioihin jo lapsuudestaan lähtien. Tämän on oleellista siitä huolimatta, että vain hyvin pieni osa miehistä päätyy ammattiurheilijoiksi, sillä tulkitsee Connell urheilussa opittujen sääntöjen pätevän myös (miehisessä) työelämässä. Työtehtävien hoitamisessa osoitettu urheilukentillä opittu kovuus on merkittävässä roolissa itsensä maskuliinisenä esittämisessä. (Connell 2005, 35–36.)

Koska maskuliinisuutta tuotetaan keskeisesti oman ruumiin hallinnan kautta, muodostuu urheilusta tärkeä osa miehistä identiteettiä. Urheilullisuuden vastakohtana nähty fyysinen heikkous yhdistetään passiivisuuteen ja riippuvuuteen, joita taas pidetään feminiinisiä ominaisuuksina. Urheilun on sanottu olevan perinteisten miehisten arvojen ilmaisukeino, ja miehisten vallan viimeisiä linnakkeita feminisoituvassa yhteiskunnassa. (Lammi-Taskula 1994, 122–123.) Urheilussa mitataan ennen kaikkea miesten kokonaisvaltaista ruumiin kehittämistä, ja sen institutionaaliset raamit luovatkin pohjan sekä miesten keskinäisille että sukupuolten välisille sosiaalisille suhteille. Urheilumaailma on edelleen hyvin pitkälti sukupuolten mukaan eriytynyttä sekä harrastus- että ammattilaistasolla. Naiset ja miehet urheilevat erikseen, ja vain hyvin harvoissa lajeissa naisilla on mahdollisuuksia yltää samoihin tuloksiin kuin miehillä. Miesten keskinäisessä kanssakäymisessä urheilu näyttäytyy areenana, jossa käydään jatkuvaa kamppailua paremmuudesta ja hierarkioista. (Connell 2005, 54.)

Omassa aineistossani urheilua koskeva puhe on hyvin usein kytköksissä oman terveydentilan arviointiin. Terveyspuheen sisällä kommentoidaan omia urheilusaavutuksia ja fyysistä suorituskykyä. Erityisen kiinnostavaksi nousee haastattelusta toiseen spontaanisti esiintyvä suorituskyvyn numeerisen mittaamisen puhetapa. Tässä puhettavassa fyysinen suorituskyky kiteytyy toistuvasti erilaisilla luvuilla mitattaviin arvoihin ja tuloksiin, kuten kilometriaikoihin ja Cooperin testissä saavutettaviin tuloksiin. Hyvä fyysinen kunto näyttäytyy ennen kaikkea mitattavana asiana, eikä niinkään yksilön omaan kokemukseen perustuvana. Tässä puhettavassa terveelle ja

hyväkuntoiselle miesruumille annetut merkitykset ovat siis sidottuja jatkuvaan suoritukseen, jonka onnistumista arvioidaan ymmärrettävillä mittareilla, kuten metreillä ja sekunneilla. Haastatteluissa toistuvasti esille nouseva Cooperin testi on juoksukoe, joka kykenee mittaamaan vain yhdenlaista kuntoa ja suorituskykyä. Tulkitsen vastausten yhdenmukaisuuden kertovan kuitenkin sen merkityksestä keskeisenä mittarina maskuliinisen ruumiin arvioinnissa. Huomionarvoista on, että tässä puhettavassa tervettä miesruumista kuvataan siis ennen kaikkea suoritusurheilun kautta. Maskuliininen ruumis on ensisijaisesti suorituskykyinen, ja sitäkin vain melko kapealla tavalla arvioituna. Seuraavassa tarkastelen lähemmin niitä tapoja, joilla miehet rakentavat puheessaan hegemonista maskuliinisuutta tukevaa suoritusurheilun diskurssia.

4.3.1 Suoritusurheilu terveyden mittarina

Miesten haastatteluissa omaa terveyttä käsitellään hyvin voimakkaasti fyysisen suorituskyvyn näkökulmasta käsin. Myös esimerkiksi hyvä henkinen *vireys* tulee mainituksi, mutta pääpaino on oman fysiikan arvioinnissa. Arvioinnissa käytetään toistuvasti apuna sellaisia käsitteitä kuin *Cooperin testi* ja *kilometri aika*. Pidän kiinnostavana, että miehet itse ottavat nämä tekijät esille hyvin yleisluontoisten omaa terveydentilaa koskevien kysymysten yhteydessä. Cooper-puhe on haastateltaville hyvin voimakkaasti yhteisesti jaettava, ja siitä muodostuukin tarkasteluni vahvin fyysisen suorituskyvyn merkitystä rakentava puhetapa.

Tulkitsen tämän suorituskyvyn mittaamisen puhettavan kuvaavan samaa ilmiötä kuin Tiihonen (1994, 242) puhuessaan urheilusta toimintana, jonka keskeisin käsite on suoritus. Tiihonen toteaa urheilun olevan sellaista suorittamista, jossa erityisesti määrällisten tulosten merkitys nousee keskiöön. Omasta aineistonani tekemäni havainnot tukevat tätä ajatusta numeroiden ja mitattavissa olevien tulosten merkityksestä urheilun, suorituskyvyn ja hegemonisen maskuliinisuuden välisessä suhteessa. Tiihonen puhuukin urheilusta käyttäen termiä *suoritusurheilu* tarkentaen, että käsite soveltuu käytettäväksi sekä kilpa- että kuntourheilusta. Kilpaurheilussa suoritusten keskiöön nouseminen vaikuttaakin ymmärrettävämmältä, mutta samanlainen *suorittamisen määrällinen logiikka* on hänen mukaansa läsnä myös nykyaikaisessa vapaa-ajan kuntoliikunnassa. Suoritus on siis myös terveys- ja kuntoliikunnan *perusyksikkö*. (Tiihonen 2002, 267 ja Tiihonen 1994, 242.) Ymmärrän hegemonisen miesruumiin ideaalin näyttäytyvän haastateltavien

puheissa siten, että miehinen tapa ymmärtää omaa terveyttään rakennetaan juuri suoritusurheilun meriittien valossa.

V: Fyysisesti tosiaan, lihaskunto on hyvä ja kestävyyskunto on hyvällä tai erinomaisella tasolla niinkun ikäryhmään nähden. [...] Jos mä nyt vertaan siihen että mitä mä oon esimerkiks ollu kolmevitosena tai nelikymppisenä, niin oon mä periaatteessa ihan samanlaisessa kunnossa. En varmaan jos lähetään Cooperin testiä juokseen, ni juokse yhtä paljon kun olisin sillon juossu, mutta kuitenkin lihaskunnoltaan ja fysiikalta, niin ihan samalla tasolla. Tai pienellä ikätasotuksella, mutta kuitenkin.

Vaikka miesten puheissa oma fyysinen suorituskyky esiintyy hyvänä tai jopa erinomaisena, nousevat numeeriset faktat taustalta ikään kuin epävarmuutta tuottaen. Cooperin testi mittaa maksimikestävyyttä, ja lopullinen arvio omasta kunnosta tai terveydestä voidaan yllä olevassa lainauksessa määritellä vasta sen kautta. Aineistossani Cooperin testin tai kilometriajojen mainitseminen asettaa puheenvuoron hyvin usein puolustuskannalle, siitäkin huolimatta, että nämä on itse otettu esille. Numeroilla mitattavien suoritusten merkitys rakentuu ilmauksessa, jonka mukaan omaa fyysistä suorituskykyä arvioidaan hyväksi tai erinomaiseksi siitäkin huolimatta, että Cooperin testissä tulokset eivät yllä enää menneiden vuosikymmenten tasolle. Yllä olevan lainauksen sanapari *mutta kuitenkin* näyttää Cooperin testin asemoitumisen eräänlaisen fyysisen suorituskyvyn polttopisteenä, jota vastaan voi -ja ehkä täytyykin- vielä yrittää argumentoida.

K: Sää oot sanonu, että verrattuna toisiin, suurin piirtein saman ikäisten henkilöiden terveyteen, niin sä pidät omaa terveyttäs parempana. Mitä siinä kohtaa ajattelit?

V: Siis kunto, tyyppiä Cooper-kunto, varmaan vois olla parempi, mut se peilattuna juuri siten, että aika paljon on kaveripiiris semmosii jolla on diabetestä verenpainelääkitystä ynnä muuta.

Juuri terveyden ja Cooperin testin välinen liitto miesten puheissa on kiinnostava. Tulkitsen terveyden merkityksen rakentuvan ennen kaikkea jaksamisen ja pystymisen kautta, eikä niinkään esimerkiksi hyvinvointina tai sairauden puutteena. Puheissa mainitaan myös tällaisia asioita, kuten esimerkiksi yllä olevassa lainauksessa se, ettei mitään lääkitsemistä vaativaa vaivaa ole. Nämäkin tekijät näyttäytyvät kuitenkin sitkeästi yhteydessä nimenomaan mitattaviin suorituksiin, kuten Cooperin testiin tai kilometriajoihin. Ikään kuin oman terveydentilan ja voinnin arviointi ilman

erilaisten eksaktien tulostittareiden huomiointia jäisi jotenkin vajaaksi. Puheissa tuodaan esille oman fyysisen suorituskyvyn vahvuus, mutta samalla tunnustetaan sen vajaavaisuus suhteessa tiettyihin, vakiintuneiksi ymmärrettyihin määritelmiin. Puhetavassa tulee esille, kuinka miesruumista ei voida täysin oikeutetusti kutsua terveeksi tai hyväkuntoiseksi, mikäli numeroilla mitattavat suoritukset jäävät tavalla tai toisella heikoiksi. Jäljelle jää ainoastaan tarve todistella, että Cooperin testistä huolimatta oma suorituskyky on edelleen hyvä.

V: En mä sitä sano, et mä missään maratoonarikunnos todellakaan olen. Mutta että ei ole mitään todettuja vaivoja.

Tulkitsen aineistossa korostuvan Cooper-puhetavan kertovan jotain oleellista siitä, kuinka hegemonisen maskuliinisuuden miesruumiin ihanteet näkyvät hyvin voimakkaasti haastateltavien puheissa omasta kunnosta ja sitä myöten myös terveydestä. Maskuliinisen ruumiin ideaalin täyttävä mies on *maratoonarikunnossa*, eli suoraan verrannollinen Antiikin Kreikan taruston sankariin. Tulokset nousevat vielä terveyttäkin korkeammalle jalustalle. Messnerin (2005, 316) mukaan onkin huomattava, että vaikka liikunta ja urheilullisuus ymmärretäänkin yleensä terveyteen liittyvinä ja terveyttä ylläpitävinä tekijöinä, on varsinkin miesten urheiluun kytketty myös monia täysin päinvastaisia, terveydelle haitallisia piirteitä. Kipu ja loukkaantumiset nähdään usein kyseenalaistamattomana osana urheilua, ja maskuliinisessa maailmassa jopa toivottavina osoituksina kovasta tekemisestä. Niin sanottu *no pain, no gain* -mentaaliteetti osoittaa paradigman, joka syntyy miehisen urheilun tavoitteiden siirtyessä terveydestä tuloksiin. (Messner 2005, 316–317.) Ajatus tavoitteiden kiinnittymisestä enemmän tuloksiin kuin terveyteen on tulkinta mukaan läsnä myös nyt esitellyssä Cooper-puhetavassa. Yllä oleva lainaus kiteyttää mitattavalle suorituskyvylle rakennetut merkitykset tuodessaan esille sen, kuinka hyväkuntoinen mies kykenisi ensisijaisesti taipumaan hyvin äärimmäisiinkin urheilusuorituksiin. Tällaisten suoritusten ja tulosten jäädessä saavuttamatta, näyttäytyy vaivojen puutteen kautta ymmärrettävä terveys vain ikään kuin lohdutuspalkintona.

4.3.2 Suorituksista kilpaillaan, mutta ketä vastaan?

Vaikka runsaasti viljellyt mittarit *Cooperin testi* ja *kilometri aika* vaikuttavat hyvin voimakkaasti ulkoapäin tulevilta määritelmiltä, eivät ne puheessa vertaudu toisten miesten suorituksiin.

Päinvastoin miehet tuottavat puheessaan kamppailua lähes yksinomaan oman menneen kestävyyskuntonsa kanssa. Tulkiten ikääntyvän miehen suorituskyvyn vertailuhorisontin löytyvän siis omasta elämästä, aiemmilta vuosikymmeniltä. Maskuliinisuutta tukevat teot ja ominaisuudet voivat olla jo menneille vuosille jääneitä, mutta ne ovat silti yhä olemassa. Vaikka hegemonisen maskuliinisuuden käsitteeseen kuuluu ajatus siitä, että maskuliinisuus on lunastettava joka päivä uudestaan, näyttelevät menneetkin teot ainakin jonkinlaista sivuroolia haastateltavien puheissa. Vaikka aikaa on kulunut ja kunto heikentynyt, korostuvat puheissa viriliteetin ja suorituskyvyn säilyminen kuitenkin edelleen hyvinä.

V: Et aika samanlaisia juttuja mä oon nyt tehny tän viimeset 15 vuotta. Monellaki tapaa. Niin ku sillon puhuttiin siel niin se kilometriaika vaan on niinku huonontunu. Sama aika menee suunnistuksessa ku se tunti ja vähä päälle mutta matka on lyhentyny.

Miehet eivät tuota aineistossa juuri ollenkaan sellaista puhetta omasta jaksamisestaan tai suorituskyvystä, jossa rakennettaisiin vertailuasetelmia heidän ja muiden miesten välille. Suoritusurheilustakaan puhuttaessa ei tuoda esille sen enempää ystävien kuin julkisuudessa tunnettujen henkilöiden fyysiseen voimaan ja kestävyteen liittyviä saavutuksia. Maskuliininen tapa puhua omasta suorituskyvystään näyttäytyy aineistossa hyvin yksilökeskeisenä, kun omaa kuntoa ja suoriutumista arvioidaan ainoastaan miehen henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Oman menneen suorituskyvyn käyttäminen vertailuhorisonttina tukee kuitenkin tulkintani mukaan hegemonisen maskuliinisuuden diskurssia, ikään kuin pakottaessaan miehet tuomaan esille sen, että oma ruumis on ainakin nuorempana yltänyt ihanteisiin. Keski-ikäisen miehen maskuliinisuus joutuu taipumaan sen edessä, että oma fyysinen potentiaali ei kykene enää täyttämään näitä ideaaleja. Lähinnä vain itseensä kohdistuvan vertailun kautta on mahdollista pitää kiinni omasta menneestä suorituskyvystään, ja sitä kautta sijoittua hyväksyttävästi hegemonisen maskuliinisuuden ihanteiden kartalle. Vertaamalla omaa suorituskykyään muihin miehiin -ikäisiin tai nuorempiin- saattaisi tulla asettaneeksi myös oman maskuliinisuutensa vertailun kohteeksi. Puhetavassa onkin tulkintani oleellista juuri se, että kilpailemalla suorituksista ainoastaan itsensä kanssa mies ei tule vahingossakaan asettaneeksi omaa maskuliinisuuttaan minkäänlaisiin vertailuasemiin.

K: Mutta sä et koe että sun terveytes olis juurikaan muuttunu tän kymmenen vuoden aikana, jos vertaat niinku siihen aikaseen terveytees niin.

V: Se on lähinnä se suorituskyky. Juoksukunto, kilometriaika. Ku siinä on semmonen metri, se on semmonen oikee mittaskaala jota on tullu harjotettua pitkältä aikaa. Se on niinku semmonen mun metri, mihin mä sitten itseäni vertaan. Että mistä muuten mä tietäisin?

Yllä olevassa lainauksessa suorituskyvyn mittaamiselle rakentuu aivan uudenlainen merkitys ajatuksessa siitä, kuinka ilman Cooperin testien ja kilometriaikojen tarjoamia konkreettisia mittareita oman kunnon tai jopa terveyden arvioiminen olisi hankalaa. Cooper-puhetavassa mies tarvitsee oman kokemuksensa lisäksi myös niin sanotusti mustaa valkoisella, sekunteja ja metrejä, voidakseen arvioida tilannetta omassa kehossaan. Ilman näitä todistettavissa olevia tuloksia oma ruumis saattaisi jäädä arvoitukseksi. Suorituskyvyn mittaaminen vakioiduilla tavoilla mahdollistaa siis oman fyysisen tilanteen paikallistamisen luotettavalla tavalla.

Terveyttä koskevaan kysymykseen annettu vastaus *se on lähinnä se suorituskyky, juoksukunto, kilometriaika* rakentaa hyvin kiteytetysti hegemonisen maskuliinisuuden ihanteiden mukaista diskurssia siitä, mitkä asiat ovat keskeisiä miesruumiista puhuttaessa. Terveydestä puhuminen ilman puhetta suorituskyvystä ja sitä myötä myös suoritusurheilusta on tässä aineistossa harvinaista. Tulkitsen tämän kertovan siitä, että hegemoninen maskuliinisuus ulottaa oikeanlaista miesruumista koskevat vaatimuksensa myös keskiluokkaisten tietotyöläisten puheisiin omasta ruumiistaan.

4.4 Fyysistä suorittamista koskevan puheen homososiaalinen ulottuvuus

Holgerssonin (2013, 256) mukaan eräs keskeinen tapa tuottaa hegemonista maskuliinisuutta paikantuu miesten kollektiivisen tarinankerronnan kulttuuriin. Tämä homososiaalisuuden muoto alistaa kaikki miesryhmien jäsenet hegemoniselle maskuliinisuudelle, sillä nekään miehet jotka eivät kykene identifioitumaan kulttuurisesti tunnustettuihin miehuuden ihanteisiin, eivät uskalla rikkoa vallitsevia sääntöjä, sillä siitä seuraisi päätyminen hierarkian pohjalle ja ulossulkeminen ryhmästä. (Holgersson 2013, 256.) Miehisen tarinankerronnan merkitys maskuliinisuuden rakentumiselle on merkittävä sillä onkin sanottu, että orientoituminen hegemonisen maskuliinisuuden normeihin tapahtuu juuri lukuisten kielellisten strategioiden kautta. Stereotyyppisiä maskuliinisuuden kielellisiä strategioita ovat keskeyttäminen, keskustelunaiheiden ohjaaminen, kiroilu, kärjistetty kommentointi, henkilökohtaisten aiheiden välttely, sukeutuneisuus ja rehvasteleva

tarinankerronta. Tämän kaltainen kielellinen käyttäminen voidaan tulkita maskuliinisuutta vahvistavaksi diskurssiksi. (McDowell 2015, 276.) Käyttämällä keskinäisissä suhteissaan yhtenäistä tarinankerronnan kaavaa miehet rakentavatkin samalla myös koko maskuliinisuuden perustaa.

Homososiaalisuuden käsitteen kautta voidaan siis ajatella, että miehet suuntaavat itsensä maskuliinisen esittämisen ennen kaikkea toisille miehille. Homososiaalisuutta korostava puhetapa esiintyykin haastatteluaineistossa useaan otteeseen juuri fyysisen suorituskyvyn teemoissa liikuttaessa.

V: Golfihan on semmonen, mikä näyttää nyt tässä iässä iskevän viimestään. Ja sit ne vertailee niitä juttuja.

Miehet kuvaavat keskustelujaan muiden miesten kanssa hyvin suoritus-keskeisiksi. Koska tässä yhteydessä analysoin miesten haastattelupuhetta, en voi -eikä ole tarpeellistakaan- ottaa kantaa siihen, kuinka tarkasti kerrotut asiat kohtaavat todellisuuden. Voin kuitenkin keskittyä tarkastelemaan sitä, mitä miesten kertomukset heidän keskusteluistaan muiden miesten kanssa kertovat hegemoniseen maskuliinisuuteen liitetystä homososiaalisuudesta erityisesti suorituskyvyn teemoihin liitettynä. Kysyttäessä miehiltä keskustelevatko he erilaisista terveyteen ja ikääntymiseen liittyvistä kysymyksistä kaveriporukoissaan, tuottavat he hyvin yhtenevää puhetapaa miesten keskinäisestä suorituspuheesta. Miehiset hyvinvointikeskustelut esiintyvätkin jatkuvana oman suorituskyvyn esille tuomisena. Tässä puhetavassa miehinen keskustelu ei ole sairaskertomusten päivittämistä tai kokemusten jakamista ikääntyvästä ruumiista, vaan puhetta liikunnasta ja liikkumisesta, siitä mitä on tehnyt tai vähintäänkin pitäisi tehdä. Fyysinen suorittaminen on koko ajan läsnä. Miesten keskinäistä hegemonisen maskuliinisuuden todistelua tuotetaan puheissa puolustelun ja vertailun kautta.

V: No kyllähän siitä keskustellaan, että pitäis käydä vähä enemmän lenkillä ja tota pitäis...

V: Näistä asio-, sitte jutellaan niinkun että, ei että pitäis mökki laittaa vaan että miten sitä on jo laitettu.

Yllä olevat lainaukset havainnollistavat sitä homososiaalisesti hyväksyttävän miehisen keskustelun puhetapaa, joka haastatteluissa rakentuu. Miesten keskinäiset tavat kommentoida omaa terveydentilaa piirtyvät puheissa oman suorituskyvyn puolusteluksi. Homososiaalisessa puhetavassa rakentuu kuva, jossa miesten on hyväksyttävää keskustella muiden miesten kanssa

siitä, mitä kaikkia fyysisiä suoritteita he ovat tehneet, ja mitä pitäisi tehdä. Myös muut fyysiset suoritukset kuin urheilu nostetaan esille, ja miehinen ponnistus voikin tapahtua lenkkeilyn lisäksi esimerkiksi kesämökin remontissa. Oleellista puhetavassa on oman jaksamisen ja pystymisen jatkuvalla esittämiselle tuotettu tärkeys kuvatessa miesten keskinäistä kommunikaatiota.

V: No ainakin urheiluvammoista puhutaan kyllä. Että ”taas meni polvi” ja ”osu olkapäähän” ja ”jalat kipeet harjottelusta”.

Erilaiset miehisen suoriutumisen kentillä saadut taisteluarvet saavat oman osuutensa miesten keskinäisten keskusteluiden kuvauksissa. Kipuun reagoimattomuus onkin maskuliinisuuden ydintä, johon miehet ehdollistuvat lapsesta asti. On jopa havaittu, että aikuiset reagoivat enemmän tyttökuin poikalasten kipuun. (Sabo 2005, 332) Miehen ruumiissa erilaiset vammat ja arvet voivat siis vain vahvistaa maskuliinisuutta, mikäli ne on saatu merkiksi miehisistä kamppailuista. Näitä kamppailuja voidaan käydä yhtä lailla sodissa kuin kuntosaleillakin. Hännisen (2006, 71) mukaan vanhan miehen hauras ja muiden hoivasta riippuvainen ruumis voi näyttäytyä loppuun asti maskuliinisenä, mikäli mies on elämänsä aikana lunastanut ruumiiseen jääneet sankarillisuuden merkit. Hänninen (2006, 71) toteaaakin, että sotaveteraanille vanhankaan miehen ruumiillisuus ei siis automaattisesti tarkoita uhkaa hänen miehisyydelleen. Juoksulenkillä loukatusta polvesta on vielä matkaa sodassa haavoittumiseen, mutta hegemonisen maskuliinisuuden sisällä molemmat paikantuvat merkeiksi kunniakkaan mieheyden tavoittelusta.

Myös Tiihonen (2002, 267) on esittänyt, että urheilussa huippusuorituksiin kiinteästi liittyvät kipu ja kärsimys ovat löytäneet tiensä myös kuntosuorituksen pariin. Huippu-urheilussa erilaiset loukkaantumiset ja sairastumiset ovat osa ammattiuurheilijan arkea, mutta sama ilmiö on tavattavissa Tiihosen (2002, 267) mukaan myös erityisesti keski-ikäisten suomalaismiesten kuntosuorituksesta. Niin sanottu *kivun periaate* leimaa siis miehistä harrasturheilua, jonka yhdeksi maskuliinisuuden rakentamisen muodoksi nousee kärsimyksen kestäminen. (Tiihonen 2002, 267–268.) Itsensä maskuliininen esittäminen muille miehille juuri vammojen ja kivun kautta on tulkintani mukaan havaittavissa myös haastatteluaineiston homososiaalista kanssakäymistä kuvaavassa puhetavassa. Oman fyysisen rikkonaisuuden esille tuominen piiryy yllä olevassa lainauksessa sallituksi, mikäli syy miehen fyysisesti epätäydelliseen tilanteeseen löytyy urheiluvoitoksista. Kipujen ja vammojen kokeminen ja esille tuominen rakentuu oikeutetuksi, jos mies on saanut taisteluvamman tavoitellessaan maskuliinisuuden velvoittamia meriittejä.

5 Yhteenveto - Kilpajuoksua maskuliinisuudesta

Tutkielmani analyysiosiossa tarkastelin sitä, miten hegemoniseen maskuliinisuuteen keskeisesti liitetty fyysisen suorittamisen ihanne näyttäytyy diplomi-insinöörimiesten puheissa omasta elämästään. Lähestyin aihetta miesten vapaa-aikaan, liikuntaan ja urheiluun ja työelämään liittyvien teemoja kautta. Fyysisistä suorittamista ja omaa suoriutumista korostavat puhettavat olivat selvästi läsnä kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Kiteytetysti voidaan todeta, että hegemonisen maskuliinisuuden fyysisen suorittamisen puhetapa näkyi miesten puheissa akateemisesta työelämästä, voimistui siirryttäessä työpaikoilta kodin ympäristöön ja saavutti kliimaksinsa urheilun ja liikunnan teemoissa. Julkunen (2013, 63) on todennut tutkiessaan 56–64 -vuotiaiden miesten haastatteluita heidän ruumiinsa piirtyvän niin aineistossa kuin kulttuurissa kuvissakin ennen kaikkea *suoritusruumiina*, joka kykenee niin työ-, urheilu- kuin seksuaalisiinkin suorituksiin. Vaikka tässä tutkielmassa en lähestynytäkään suoranaisesti ruumiillisuuden tematiikkaa, tulkitsen esittelemieni fyysisen suorituskyvyn puhetapojen muodostavan käsittelevän juuri suoritusruumiin merkityksiä. Fyysinen suorittaminen on väistämättä kytköksissä ruumiiseen, ja kommentoidessaan suorittamista miehet tulevat samalla muodostaneeksi kuvaa myös ruumiillisista ideaaleista.

Miesten edustaessa tyypillistä tietotyöläisten ammattiryhmää, oli esimerkiksi oman työn raskauden määrittely fyysisen työn horisontin kautta yllättävää. Lisäksi työelämää koskevassa puheessa korostunut fyysisen jaksamisen terminologia kertoo tulkintani mukaan siitä, että myös keskiluokkaista toimistotyötä tekevän miehen maskuliinisuus rakentuu puheissa hyvin voimakkaasti hegemonisen maskuliinisuuden fyysisen ulottuvuuden kautta. Tietotyöläisenkin on oltava *virilli*, *energinen* ja *täynnä virtaa*, ikään kuin valmis maratonille, vaikka puhe olisikin toimistoympäristössä tapahtuvasta tietotekniikkaan liittyvien työtehtävien hoitamisesta. Työelämän suorituskyvyn heikkenemistä ja tehottomuutta ei saisikaan missään nimessä tuoda näkyviin sen enempää omalla kuin muidenkaan kohdalla, sillä tämä voi johtaa täydellisen epäonnistujan ja hylkiön rooliin. Lohdulliseksi vastapainoksi työelämässä menestymättömyydelle puheissa nousi esiin se, kuinka työssä suoriutumisessa syystä tai toisesta epäonnistuneet miehet voivat kuitenkin kohdentaa suorituskapasiteettinsa ansiotyön ulkopuolelle, ja tätä kautta pitää kiinni omasta maskuliinisuudestaan.

Erilaiset kotiympäristössä annetut suoritteet saivatkin paljon huomiota haastatteluissa. Lukijalle muodostui kuva, jossa talojen rakentaminen, mökkien kunnostaminen ja autojen huoltaminen esitetään hyvin keskeisenä maskuliinisen suorittamisen näyttämönä myös akateemiselle

keskiluokkaiselle miehelle. Edwardsin (2006, 145) mukaan työväenluokkaisille miehille on tyyppillistä olla ylpeitä esimerkiksi rakennus- ja hitsaustaidoistaan, tai kyvystään nostella painavia esineitä. Analyysissani olen tuonut esille, kuinka hyvin samanlaisen sisällön jakava puhetapa oli erittäin selvästi havaittavissa myös diplomi-insinöörien haastatteluissa. Ylpeys ruumiillisten ponnistusten onnistuneesta hoitamisesta ja oman fyysisen pääoman korostaminen muodostuivat haastatteluissa tärkeiksi tavoiksi merkityksellistä jaettua kulttuurista maskuliinisuutta myös keskiluokkaisen ryhmän sisällä.

Huomionarvoista vapaa-ajan fyysistä suorituskykyä korostavassa puhetavassa oli hegemonisen maskuliinisuuden ihanteiden mukainen itsenäisyyden ja riippumattomuuden teemojen esille tuominen. Oleelliseksi ei piirtynyt ainoastaan se, että mies jaksaa ja kykenee kunnostamaan omakotitaloa ja vaihtamaan auton renkaat, vaan merkittäväksi muodostui myös yksin tehtävistä suoriutuminen. Ansiotyön ulkopuolisiin askareisiin liittyvissä puheissa tuotettiin kuvaa yksinäisestä maskuliinisesta puurtamisesta, jossa miehen riippumattomuus ja itsenäinen pärjääminen viime kädessä mitataan. Tässä puhetavassa avunpyytäminen kodin pikkuremontteihin merkityksellistyy jopa äärimmäisenä hätänä. Tulkitsen, että tällaisessa tilanteessa hätään kuvataan joutuneen enemmänkin maskuliinisuuden kuin miehen itsensä.

Vähiten yllättävää fyysisen suorituskyvyn korostuminen oli liikuntaa ja urheilua koskevassa puheessa, jossa asetelma oli luonnollisesti jopa ennalta-arvattava. Kiinnostavaksi havainnoksi muodostui kuitenkin hyvin yhdenmukaisen kestävyyskuntoa kommentoivan Cooper-puhetavan rakentuminen. Cooperin testin tai siihen verrattavan termin *kilometri aika* toistuva spontaani esiin nouseminen haastatteluissa käsitellyn terveysteman yhteydessä nousee tulkintani mukaan merkittäväksi havainnoksi. Mikä haastateltavat olisivat olleet hieman päälle 50-vuotiaita naisia, puhetta omasta koetusta terveydestä eivät ehkä olisi värittäneet samanlaiset tekijät. Voidaan siis pohtia, millaiset asiat vaikuttavat siihen, että miesten puheissa oma terveys ja kunto vertautuvat ennen kaikkea sitä kautta, montako metriä he juoksevat 12:ssa minuutissa. Miehet ovat suorittaneet Cooperin testiä ainakin koululaitoksessa ja armeijassa, mutta näistä molemmista on haastatteluhetkellä aikaa jo vuosikymmeniä. Kuitenkin tämä yksittäinen kuntotesti heijastuu vielä päälle 50-vuotiaiden miesten puheisiin omasta terveydestä. Cooperin testin merkityksen korostumista voidaan hahmottaa mukailen Connellin (2005, 37) ajatusta siitä, että koulumaailmassa maskuliinisuus rakentuu hyvin pitkälti urheilun ja siihen liittyvän kilpailullisuuden kautta. Urheilussa pärjääminen muodostuu maskuliinisuutta mittaavaksi testiksi niillekin pojille, jotka henkilökohtaisesti eivät pidä tai ole kiinnostuneet urheilusta. (Connell 2005, 37.) Miehet ovat

siis jo lapsuudestaan asti ehdollistuneet siihen, että urheilullisuuteen ja liikuntaan liittyvät aina myös kilpailu ja tulokset. Eräs selittävä tekijä tässä suhteessa yhteiselle puhetavalle voi löytyä myös miesten teknis-matemaattisesta koulutustaustasta. Kiinnostus liikuntasuoritusten minuutteihin, sekunteihin ja metreihin voi olla erityisesti tälle ryhmälle luontevaa puhetta. Diplomi-insinöörille asioiden mittaaminen tietyillä vakioituilla määreillä voi tuntua ymmärrettävältä lähtökohdalta asiassa kuin asiassa, ja näin ollen tämä peilautuu myös omaa fysiikkaa arvioitaessa.

Tulkitsen numeroilla todistettavissa olevan juoksu- ja kestävyyskunnan merkitystä korostavan puhetavan kertovan kuitenkin hyvin selvästi myös hegemonisen maskuliinisuuden ideaaleista. Kuten aiemmin on jo useaan otteeseen tuotu esille, länsimaisessa kulttuurissa hegemoninen maskuliinisuus on hyvin keskeisesti suoriutumista ja erilaisia toiminnallisia ulottuvuuksia, kuten kilpailullisuutta ja fyysistä voimaa. (esim. Jokinen 2003, 8) Cooperin testissä kiteytyvät kaikki nämä ominaisuudet hyvin vastaan sanomattomalla tavalla. Myös Tiihonen (2013, 176) on tarkastellessaan ikääntyvien miesten syitä liikunnan harrastamiselle päätenyt esittämään, että vaikka paljon liikuntaa harrastavat miehet kykenevät ikääntymisen myötä löytämään liikkumisesta uusia merkityksiä, he eivät kuitenkaan ole täysin päässeet eroon siihen liittyvistä *suoritusperusteista*. Tiihosen (2013, 178) mukaan maskuliininen suoritusperuste on osalla miehistä vahva syy liikunnan harrastamiseen siitakin huolimatta, että aika jossa elämme, ei pidä suoritusurheiluun liittyvää puhetta kovinkaan hyväksyttävänä. Vaikka tämän hetken yleinen trendi korostaa liikunnan yhteydessä mieluummin hyvinvoinnin tematiikkaa kuin suorittamista, ei muutos sen enempää Tiihosen (2013, 178) tutkimuksen kuin tämän tutkielman tulosten mukaan näy kovin vahvana miehissä tavassa puhua omasta liikkumisestaan. Tulkitsenkin Tiihosen (2013, 176) hahmottamien *suoritusperusteluiden* olevan läsnä myös tässä tutkielmassa tehdyissä havainnoissa. Vaikka liikunnan yhteys terveydentilaan ja jaksamiseen myös vanhemmalla iällä oli haastatteluissa tunnistettu, korostuivat urheiluun kytköksissä oleva suorittaminen, suoritukset ja niiden mittaaminen selvästi yli muiden siihen liitettyjen teemojen.

Miesten puheissa liikkumisen motivaattorina näyttäytyivät siis enemmänkin jatkuvat omia tuloksia vastaan kamppailut kuin hyvinvoinnin kysymykset. Kilpailullinen ulottuvuus muodostuu puhetavassa hyvin kiinnostavalla tavalla enemmänkin kilpailuna omaa menetettyä fysiikkaa vastaan, kuin vertailuasetelmana muiden miesten kanssa. Tässä tarkastelussa keski-ikä ei siis näyttäydy ruumiillisuuden kannalta ikäkautena, johon muut iät vertautuvat. Keski-ikäisen ja ikääntyvän miehen ruumiillisuus ja suorituskyky sen sijaan vertautuvat siihen ikäkauteen, jolloin oma fyysinen suorituskyky on kokemuksen mukaan ollut parhaimmillaan. Hyvin samanlaiseen

tulokseen ovat päätyneet myös Coles & Vassarotti (2012, 38) todetessaan, että ikääntyvät miehet kommentoivat oman fyysisen suorituskykynsä hiipumista rakentamalla vertausta sitä kautta, millainen tuo suorituskyky omalla kohdalla on joskus ollut. Toisaalta Julkunen (2013, 63) on esittänyt hieman erilaisen tutkimustuloksen suomalaisten 56–64 –vuotiaiden miesten kohdalla todetessaan, että suorituskyvyn heikkenemisen myöntämisestä huolimatta miehillä oli tarve vakuutella pärjäämistään myös nuoremmille miehille. Julkunen (2013, 63) on kuitenkin päätenyt samanlaiseen havaintoon siitä, että suorituskyvyn hiipumisesta puhuminen aiheuttaa miehille hyvin voimakkaan tarpeen puolustella sitä, kuinka oma ruumis edelleen taipuu erilaisiin ponnistuksiin. Tämä piirre korostui omassa aineistossani hyvin voimakkaasti kaikkien tarkasteltujen teemojen kohdalla. Haastatteluissa piirtyi kuva niin työelämässä, DIY-askareissa kuin lenkkipoluillakin jaksavasta ja pystyvästä miehestä, joka kuitenkin myönsi pienen ikätasoituksen tarpeen suorituksia arvioiteassa.

Tiihonen (2013, 178) on määritellyt suoritusurheilun pitävän sisällään ajatuksen siitä, että itseä ja omaa suoritusta verrataan muihin, kun taas terveystoiminnassa vertailu kohdistuu yksilöön itseensä. Lisäksi hän määrittelee, että suoritus viittaa aina johonkin mitattavaan tai vertailtavaan suoritukseen, kuten aikaan, painoon tai pituuteen. (2013, 178) Katson Tiihosen määritelmän olevan osittain ristiriidassa tässä tutkielmassa tehtyjen havaintojen kanssa, sillä hyvin voimakkaasti suorittamista -kilometriaikoja, juoksukuntoa ja Cooperin testiä- korostava puhetapa esiintyi kuitenkin juuri terveydentilan ja liikunnan välistä kytköstä kommentoitaessa, ja keskeistä siinä oli oman suorituksen yksilökohtainen vertailu. Analyysissä esitelty Cooper-puhe ei ollut puhetta terveystoiminnasta siinä mielessä, että miehet olisivat tuoneet esille tähtäävänsä esimerkiksi kilometriaikansa parantamiseen parempaa terveyttä silmällä pitäen. Kyseissä puhettavassa keskiössä olivat kuitenkin Tiihosen (2013, 178) mainitsemat suorituksen perusmääreet, kuten aika ja pituus. Messnerin (2005, 317) mukaan miehet ovat nuoresta asti sosiaalistettu siihen, että urheilu muodostuu hyvin kapea-alaiseksi, erilaisten mittareiden värityksi tavoitteiden täyttämiseksi. Olenkin tulkinut Cooper-puheen kommentoivan nimenomaan suoritusurheilua ja sen merkitystä hegemoniselle maskuliinisuudelle. Analyysiosiossa esitin tulkintani siitä, että maskuliinisen suoritusurheilun yksilökohtaista vertailua korostava puhetapa välttää altistamasta omaa maskuliinisuutta arvioinnin kentälle.

Jo edellä mainittujen australialaisten ikääntyvien miesten suhdetta hegemoniseen maskuliinisuuteen tutkineiden Colesin & Vassarottin (2012, 31, 39–40) mukaan keski-ikäisten ja sitä vanhempien miesten maskuliinisuus muodostui ennen kaikkea neuvotteluiden varassa. Haastateltavat tuntuivat hyväksyvän sen, etteivät kykene enää täyttämään hegemonisen

maskuliinisuuden fyysisiä vaatimuksia ja tätä myöten esimerkiksi voimakkaan ja viriilin ruumiin ideaali menetti merkitystään (Coles & Vassarotti, 36–37). Tutkimuksessa korostui kuinka sen sijaan, että haastateltavat olisivat enää yrittäneet mahtua miesruumiin ihanteisiin, he kehittivät uusia tapoja kompensoida fyysisen kapasiteettinsa heikentymistä. Tämän artikkelin tutkimustulokset olivat jossain määrin ristiriidassa omassa tutkielmassani esitettyjen tulkintojen kanssa, ja olen pohtinut keski-ikäisen alkua- ja loppupään mahdollista roolia eräänlaisena vedenjakajana. Colesin & Vassarottin haastattelemat miehet olivat keski-ikäiseksi luokiteltuja, mutta ikähaitariltaan lähinnä noin 58–62 -vuotiaita. Oman aineistoni haastateltavat taas edustivat juuri 50 vuotta täyttäneiden ryhmää ja pidänkin mahdollisena, että miesten suhteessa maskuliinisuuteen tapahtuu merkittävä muutos juuri kyseisen kymmenen vuoden aikana. Tässä tutkielmassa käytetyistä haastatteluista nousi hyvin voimakkaasti esille se, kuinka eläkeikä ja eläkkeelle siirtyminen eivät tuntuneet vielä mitenkään ajankohtaisilta asioilta 50-vuotiaille. Noin 60-vuotiaana eläkkeeseen liittyvät kysymykset ovat todennäköisesti tulleet tavalla tai toisella ajankohtaisemmaksi, ja näin ollen myös maskuliinisuuden perustan rakentaminen jatkuvan suorittamisen ympärille saattaa ajautua murrokseen. Pidän todennäköisenä, että suorittamisen merkittävyyden vähentyminen on kytköksissä myös fyysisen ideaalin jalustan murentumiseen.

6 Johtopäätökset

Johdannossa lähdimme liikkeelle kansanedustaja Teuvo Hakkaraisen ytimekkästä toteamuksesta, kuinka hän tuli valituksi eduskuntaan lähinnä siksi että on *mies*. Tutkielmassani olen valitsemastani tulokulmasta lähestynyt kysymystä siitä, mitä tarkoitetaan kun jotakin henkilöä kuvataan sanomalla: *hän on mies*. Toisin sanoen olen kartoittanut sitä, millaista miehisyys on maskuliinisuuden, ja ennen kaikkea hegemonisen maskuliinisuuden käsitteiden kautta tarkasteltuna. Hegemonisen maskuliinisuuden ihanteet vahvasta, itsenäisestä, rationaalisesta ja suorituskykyisestä miehestä olivat sen teoreettisen kehikon perusta, josta käsin lähdin tutkimaan MANage-tutkimusprojektin puitteissa haastateltujen diplomi-insinöörimiesten puheita terveydestä, ikääntymisestä ja miehenä olemisesta. Analyysissäni nostin keskiöön ideaalimaskuliinisuuteen olennaisesti liittyvän fyysisen suorituskyvyn ihanteen. Valinta ohjautui ennen kaikkea aineistolähtöisesti, ja koin sen myös kiinnostavaksi näkökulmaksi haastateltujen miesten edustaessa hyvin homogeenista, keskiluokkaiseksi ymmärrettävää ryhmää. Vaikka yhteiskuntaluokka ei ollut tutkimustyöni

keskiössä, lähdin liikkeelle hahmottamalla sen sellaiseksi haastateltavia yhdistäväksi tekijäksi, joka mahdollistaa maskuliinisuuden jaetun kulttuurisen ymmärryksen tarkastelun.

Hegemonisen maskuliinisuuden ja yhteiskuntaluokan välistä suhdetta tarkastelevassa tutkimuksessa on toistuvasti korostettu luokkaerojen olevan yksi tärkeistä tekijöistä maskuliinisuuksien kirjon muodostumisessa. Onkin esitetty, että nimenomaan työväenluokkaisen miehen maskuliinisuus rakentuu hyvin voimakkaasti fyysisen pääoman varaan, kun taas ylempien luokkien miehillä on käytössään myös muita maskuliinisuutta tukevia pääoman muotoja, kuten taloudellista ja sosiaalista kapasiteettia. Tässä tutkielmassa analysoitujen haastatteluiden työelämässä olevat diplomi-insinöörimiehet edustavat juuri sellaista keskiluokkaista ryhmää, jonka käytössä olevat pääoman muodot eivät rajoitu ainoastaan fyysisen pystyvyyden varaan. Tutkimuskysymyksissäni kysyinkin sitä, miten suorittaminen rakentuu haastateltavien puheissa omasta elämästään, ja miten juuri fyysinen suorituskyky tulee merkityksellistetyksi. Tutkielmassani toin esille, kuinka suorittamisen ja suoriutumisen ihanteet olivat hyvin vahvasti läsnä miesten puheissa niin työelämää kuin vapaa-aikaakin koskevissa puheissa. Sen lisäksi, että tämä tematiikka nousi toistuvasti esille hyvin erilaisiakin aihepiirejä koskevassa puheessa, muodostui siitä kuva erittäin merkityksellisenä asiana maskuliinisen minäkuvan kannalta. Erilaiset suorittamisen ihannetta tukevat puhetavat kiteytyivät ajatuksissa, joissa työtehtävistään suoriutumaton mies on hylkiö, avunpyytäminen kotitöissä äärimmäistä hätää ja terve miesruumis maratoonarikunnossa.

Tulkitsin tämän kertovan ennen kaikkea siitä, että hegemonisen maskuliinisuuden miesruumiiseen kohdistamat ihanteet ja odotukset eivät tämän aineiston tarkastelun perusteella jätä rauhaan keskiluokkaista tieto- ja taitotyöntekijäkkään. Miehen on jatkuvasti rakennettava ja pidettävä yllä suorituskykyistä kuvaa itsestään, niin työelämässä kuin sen ulkopuolellakin. Työelämässä kohdattavien tehtävien ja haasteiden rajoituksessa pääasiassa feminiinisenä pidettyyn näyttöpäätetyöskentelyyn, nousivat haastatteluissa erilaiset kotityöt ja DIY-askareet tärkeäksi väyläksi maskuliinisen minäkuvan esittämiselle. Siinä missä työväenluokkainen mies saa mahdollisuuden todistaa maskuliinista suorituskykyään päivittäin ansiotöiden puitteissa esimerkiksi raskaita tavaroita nostelemalla, muodostuu akateemisen työläisen osaksi esitellä fyysistä suorituskykyään muilla areenoilla. Tässä tutkielmassa tarkastellun aineiston perusteella myös keskiluokkaisen ryhmän edustajille suorituskyky nousee merkittävään asemaan miehuuden rakentumisessa, ja tuossa suorituskyvyssä fyysisellä kompetenssilla on ratkaisevan tärkeä rooli.

Lähteet

Kirjallisuus

Aittomäki Akseli 2008. *Social-class inequalities in ill health - the contribution of physical workload*. Publications of public health M 195:2008. Department of Public Health. Faculty of Medicine. University of Helsinki. Helsinki.

Alasuutari, Pertti 2001. *Johdatus yhteiskuntatutkimukseen*. Gaudeamus. Helsinki.

Alex Lena & Hammarström Anne & Nordberg Astrid & Lundman Berit 2008. *Construction of masculinities among men aged 85 and older in the north of Sweden*. Journal of Clinical Nursing Feb2008. Volume 17, Issue 4. 451–459.

Badinter Elisabeth 1993. *Mikä on mies?* Vastapaino. Tampere.

Bauman Zygmunt 1996. *Postmodernin lumo*. Vastapaino. Tampere.

Berger Maurice & Wallis Brian & Watson Simon 1995. *Introduction*. Teoksessa Berger Maurice & Wallis Brian & Watson Simon (toim.). *Constructing masculinity*. Routledge. New York.

Besen Yasemin 2007. *Masculinities at work*. Equal Opportunities International. Volume 26, Issue 3. 256–260.

Blom Raimo 1987. *Weber, luokat ja toimintateoria*. Teoksessa Hietaniemi Tapani (toim.). *Aiheita Weberistä*. Tutkijaliitto. Helsinki.

Clarke Laura Hurd & Bennett Erica V. & Liu Chris 2014. *Aging and masculinity: Portrayals in men's magazines*. Journal of Aging Studies 31. 26–33.

Coles Tony & Vassarotti Theresa 2012. *Ageing and Identity Dilemmas for men*. Journal of Religion, Spirituality & Aging. Volume 24, Issue 1-2 2012. 30–41.

Connell R.W. 2000. *The men and the boys*. Polity Press. Cambridge.

Connell R.W. 2005. *Masculinities*. Second Edition. Polity Press. Cambridge.

Connell R.W. 2014. *The study of masculinities*. Qualitative Research Journal. Volume 14, Issue 1. 5–15.

Connell R.W. & Messerschmidt James W. 2005. *Hegemonic Masculinity. Rethinking the Concept*. *Gender & Society* 19:6. 829–859.

Edwards Tim 2006. *Cultures of masculinity*. Routledge. London.

Fairclough Norman 2003. *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. Routledge. London.

Gerschick Thomas J. 2005. *Masculinity and Degrees of Bodily Normativity in Western Culture*. Teoksessa Kimmel Michael S. & Hearn Jeff & Connell R.W (toim.). *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks. Sage.

Grönfors Martti 1994. *Miehin kulttuuri ja väkivalta*. Teoksessa Sipilä Jorma & Tiihonen Arto (toim.). *Miestä rakennetaan - maskuliinisuuksia puretaan*. Vastapaino. Tampere.

Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena 2008. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula 1997. *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Holgersson Charlotte 2013. *Recruiting Managing Directors: Doing Homosociality*. *Gender, Work and Organization*. Volume 20, No. 4. 254–266.

Howarth David & Stavrakakis Yannis 2000. *Introducing discourse theory and political analysis*. Teoksessa Howarth David & Norval Aletta J. & Stavrakakis Yannis (toim.). *Discourse theory and political analysis*. Manchester University press. Manchester.

Hänninen Jorma 2006. *Vanhan miehen ruumis ja hegemoninen maskuliinisuus*. *Gerontologia* vol. 20 2/2006. 67–74.

Johansson Thomas & Ottemo Andreas 2015. *Ruptures in hegemonic masculinity: the dialectic between ideology and utopia*. *Journal of Gender Studies*, 24:2. 192–206.

Jokinen Arja & Juhila Kirsi & Suoninen Eero 1993. *Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyyttiset käsitteet*. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993. *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino. Tampere.

Jokinen Arja & Suoninen Eero 1999. *Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä*. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino. Tampere.

Jokinen Arto 2000. *Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere University Press. Tampere.

Jokinen Arto 2003. *Miten miestä merkitään? Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstintutkimukseen*. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.) *Yhdestä puusta. Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere University Press. Tampere.

Julkunen Raija 2004. *Sosiaalipolitiikan ruumis*. Teoksessa Jokinen Eeva & Kaskisaari Marja & Husso Marita (toim.) *Ruumis töihin! Käsite ja käytäntö*. Vastapaino. Tampere.

Julkunen Raija 2013. *Suuri roskea vai tyytyväisiä miehiä? Eläkkeelle jääminen miehen elämän murroskohtana*. Teoksessa Ojala Hanna & Pietilä Ilkka (toim.) *Miehistä puhetta. Miehet, ikääntyminen ja vanhenemisen kulttuuriset mallit*. Tampere University press. Tampere.

Järvinen Katriina & Kolbe Laura 2007. *Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa: Nykysukupolven kokemuksia tasa-arvosta*. Kirjapaja. Helsinki.

Kahma Nina 2010. Keskiluokan valossa. *Suomalaisten luokkasamastuminen empiirisessä tarkastelussa*. Sosiologia 2/2010. 81–96.

Kosonen Ulla 2004. *Villejä ja hillittyjä ruumiita*. Teoksessa Jokinen Eeva, Kaskisaari Marja & Husso Marita (toim.) *Ruumis töihin! Käsite ja käytäntö*. Vastapaino. Tampere.

Lahelma Eero & Rahkonen Ossi & Koskinen Seppo & Martelin Tuija & Palosuo Hannele 2007. *Sosioekonomisten terveyserojen syyt ja selitysmallit*. Teoksessa Palosuo ym. (toim.) *Terveyden eriarvoisuus Suomessa - Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980-2005*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:23. Helsinki.

Lammi-Taskula Johanna 1994. *Päiväkotien moninaiset miehet*. Teoksessa Sipilä Jorma & Tiihonen Arto (toim.) *Miestä rakennetaan – maskuliinisuuksia puretaan*. Vastapaino. Tampere.

Lehtonen Mikko 1999. *Maskuliinisuus, kansallisuus, identiteetti*. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.) *Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere University Press. Tampere.

- Lindgren Simon & Lelievre Maxime 2009. *In The Laboratory of Masculinity: Renegotiating Gender Subjectivities in MTV's Jackass*. *Critical Studies in Media Communication* 26:5. 393–410.
- McDowell Joanne 2015. *Masculinity and Non-Traditional Occupations: Men's talk in Women's Work*. *Gender, Work and Organisation*. Volume 22. No. 3. 273–291.
- Messner Michael A. 2005. Still a Man's World? *Studying Masculinities and Sport*. Teoksessa Kimmel Michael S. & Hearn Jeff & Connell R.W (toim.). *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks. Sage.
- Meuser Michael 2007. *Serious Games – Competition and the homosocial construction of masculinity*. *NORMA, Nordic Journal for Masculinity studies* 01/2007. 39–51.
- Moisio Risto & Arnould Eric J. & Gentry James W. 2013. *Productive Consumption in the Class-Mediated Construction of Domestic Masculinity: Do-It-Yourself (DIY) Home Improvement in Men's Identity Work*. *The Journal of consumer research*. Volume 40, Issue 2. 298–316.
- Morgan David 2005. *Class and Masculinity*. Teoksessa Kimmel Michael S. & Hearn Jeff & Connell R.W (toim.). *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks. Sage.
- Nieminen Jiri 2013. *Hegemonisesta maskuliinisuudesta miesten moneuteen. Kriittisen miestutkimuksen mahdollistuminen valtio-opillisessa ajattelussa*. Tampere University Press. Tampere.
- Ojala Hanna & Pietilä Ilkka 2013. *Maskuliinisuuden hegemoniasta monenkirjaviin eroihin: kriittisen miestutkimuksen avauksia vanhenemisen tutkimukseen*. Teoksessa Ojala Hanna & Pietilä Ilkka (toim.). *Miehistä puhetta. Miehet, ikääntyminen ja vanhenemisen kulttuuriset mallit*. Tampere University press. Tampere.
- Pietilä Ilkka 2013. *Työmiehen vanheneva ruumis ja miesten sosiaaliset järjestykset*. Teoksessa Ojala Hanna & Pietilä Ilkka (toim.). *Miehistä puhetta. Miehet, ikääntyminen ja vanhenemisen kulttuuriset mallit*. Tampere University press. Tampere.
- Prättälä Ritva 2007. *Sosioekonomisiin terveyseroihin vaikuttavat tekijät ja niissä tapahtuneet muutokset. Terveyskäyttäytyminen*. Teoksessa Palosuo ym. (toim.). *Terveysten eriarvoisuus Suomessa - Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980-2005*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:23. Helsinki.

Pälli Pekka 2003. *Kielen ja yhteiskunnan analyysin teoriasta ja metodologiasta*. Virittäjä 105. 2/2003 artikkeli 8. 254–257.

Rehling Nicola 2011. *"It's About Belonging": Masculinity, Collectivity, and Community in British Hooligan Films*. *Journal of Popular Film and Television* 39:4. 162–173.

Roivainen Irene & Heinonen Jari & Ylinen Satu 2011. *Köyhä byrokratian rattaissa*. Kunnallisan kehittämissäätiö. Helsinki.

Sabo Don 2005. *The Study of Masculinities and Men's Health: An Overview*. Teoksessa Kimmel Michael S. & Hearn Jeff & Connell R.W (toim.). *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks. Sage.

Siltala Juha 1994. *Miehen kunnia. Modernin miehen taistelu häpeää vastaan*. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki.

Sipilä Jorma 1994. *Miestutkimus - säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa*. Teoksessa Sipilä Jorma & Tiihonen Arto (toim.). *Miestä rakennetaan – maskuliinisuuksia puretaan*. Vastapaino. Tampere.

Skeggs Beverley 1997. *Formations of class and gender. Becoming Respectable*. SAGE Publications. London.

Sulkunen Pekka 2009. *The Saturated Society. Governing Risk and Lifestyles in Consumer Culture*. SAGE Publications. London.

Suomen kielen perussanakirja 1990. Neljäs painos. Ensimmäinen osa A-K. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Oy Edita AB. Helsinki.

Tiihonen Arto 1994. *Urheilussa kilpailevat maskuliinisuudet*. Teoksessa Sipilä Jorma & Tiihonen Arto (toim.). *Miestä rakennetaan - maskuliinisuuksia puretaan*. Vastapaino. Tampere.

Tiihonen Arto 2002. *Ruumiista miestä, tarinasta tulkintaa: oikeita miehiä - ja urheilijoita?* Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 134. Likes. Jyväskylä.

Tolonen Tarja 2008. *Yhteiskuntaluokka: menneisyyden dinosauruksen luiden kolinaa*. Teoksessa Tolonen Tarja (toim.). *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli*. Vastapaino. Tampere.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Valkonen Jukka & Hänninen Vilma & Lindfors Olavi 2012. *Maskuliinisuus miesten masennustarinoissa*. Psykologia 47 (2012): 4. 267–279.

Valkonen Tapani & Ahonen Hilikka & Martikainen Pekka & Remes Hanna 2007. *Sosioekonomiset terveyserot ja niiden muutokset. Sosioekonomiset kuolleisuuserot*. Teoksessa Palosuo ym. (toim.). *Terveyden eriarvoisuus Suomessa - Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980-2005*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 2007:23. Helsinki.

Watson Janell 2015. *Multiple mutating masculinities*. *Journal of the Theoretical Humanities* 20:1. 107–121.

White Alan 2013. *Raising awareness of men's risk of premature death*. *Nursing Standard* 8/14/2013. Volume 27, Issue 50. 35–41.

Tilastot

Suomen virallinen tilasto (SVT): *Eduskuntavaalit* [verkkajulkaisu].

ISSN=1799-6252. *Ehdokasasettelu 2015, 1. Ehdokkaiden tausta-analyysi eduskuntavaaleissa 2015*.

Tilastokeskus. Helsinki. (Luettu 20.5.2015)

http://www.stat.fi/til/evaa/2015/01/evaa_2015_01_2015-04-10_kat_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): *Kuolemansyyt* [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-5051. 2013,

Liitetaulukko 1a. *Kuolleet peruskuolemansyyn ja iän mukaan 2013, molemmat sukupuolet*.

Tilastokeskus. Helsinki. (Luettu 20.5.2015)

http://www.stat.fi/til/ksyyt/2013/ksyyt_2013_2014-12-30_tau_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): *Kuolemansyyt* [verkkajulkaisu].

ISSN=1799-5051. 2013, Liitetaulukko 1b. *Kuolleet peruskuolemansyyn ja iän mukaan 2013, miehet*.

Tilastokeskus. Helsinki. (Luettu 20.5.2015)

http://www.stat.fi/til/ksyyt/2013/ksyyt_2013_2014-12-30_tau_002_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): *Kuolemansyyt* [verkkójulkaisu].

ISSN=1799-5051. 2013, Liitetaulukko 1c. *Kuolleet peruskuolemansyyn ja iän mukaan 2013, naiset.*

Tilastokeskus. Helsinki. (Luettu 20.5.2015)

http://www.stat.fi/til/ksyyt/2013/ksyyt_2013_2014-12-30_tau_003_fi.html